

HOTARUL

★ ★ **Revistă literară și culturală** ★ ★

SUMAR :

Al. Constantinescu	„Hotarul“ — pro domo —
Pompiliu Barbu	Înmormântare (<i>versuri</i>)
Dr. Grigorie Gh. Comșa	În cimitir (<i>versuri</i>)
Episcopul Aradului	Necesitatea idealului religios în ziua de azi
Marcel Olinescu	Casa veche (<i>versuri</i>)
Ion Th. Ilea	Cătunul (<i>versuri</i>)
Gh. Ciuhandu	Figuri arădane: Dr. Giorgiu Popa
Grigore Bugarin	Amurg de altădată (<i>versuri</i>)
Octavian Lupas	Ineul sub stăpânirea semilunei
Șt. Popovici	Firimituri
Al. Negură	Povestea vântului (<i>versuri</i>)
Ionel Filipas	Trei reprezentanți ai muncii
Gh. Moșiu	Stropi din cascada vieții . . .
Ion Vornicu	Actualități: Clubul românesc arădan.
Pan	Cronica rimată

Recensii. CĂRȚI: *Al. Dima*: Aspecte și atitudini ideologice. — *D. D. Roșca*: Mitul utilului (Ion Pogana). — *Gib. I. Mihăescu*: Rusoaica (a. n.)

REVISTE: *Arta și omul* (m. ol.)

Insemnări. Un precursor al eroismului aerian: Aurel Vlaicu — Figuri din literatura trecutului: Poetul D. Iacobescu (Petre Pascu)

Note. 50 de ani dela moartea lui Turghenieff. Probleme culturale locale (t. v.) — O nouă societate a scriitorilor români (i. n.)

Vignetele în lemn de pictorul *M. Olinescu*.

HOTARUL apare sub îngrijirea unui comitet de redacție, format din următorii membri ai „Ateneului Popular Arădan”: Barbu Pompiliu, Ciuhandu Gh., Constantinescu Al., Găvănescu Eduard, Lupaș Octavian, Olinescu Marcel, Negură Al., Păun Mihail, Isaia Tolan și Vuia Tiberiu.

HOTARUL apare lunar cu un singur număr dublu pentru lunile Iulie și August, abonamentul fiind:

Pentru autorități, instituții și întreprinderi comerciale, financiare și industriale,
pe an --- --- --- --- 200 lei
pentru particulari -- --- 100 lei

* * *

HOTARUL va apare în 24 și 28 pagini.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PENTRU DOMNII AUTORI. Manuscrisele nepublicabile nu se păstrează și nu se înapoiază. Cele admise de comitet vor fi publicate în ordinea primirii.

Domnii autori sunt rugați a trimite manuscrisele scrise la mașină, pe o singură pagină și perfect citibile.

Pentru tot ceiace privește **redacția**: manuscrise, cărți, reviste, etc. a se adresa:
Al. Negură, publicist, Arad.

Abonamentele și tot ceiace privește **administrația**, se vor adresa:
Al. Constantinescu, profesor, Strada Românului, Arad.

NOTA ADMINISTRAȚIEI. Rugăm pe domnii abonați să ne trimită costul abonamentului pe adresa: Al. Constantinescu, Arad, Strada Românului 18.

„HOTARUL“

— Pro domo —

Ar fi cel puțin îndrăzneț din partea noastră, a celor grupați în jurul acestei reviste, să facem popas pentru a scruta drumul parcurs până acum cu scopul de a ne scoate în relief ipoteticele merite ale avântului inițial și ale străduințelor de perfecționare amplificate cu fiecare număr nou scos din teascurile tiparului.

Nu aceasta ne este intenția și nu acesta poate fi obiectul articolului de față. Dacă zăbovim puțin asupra indeletnicirilor noastre publicistice concretizate în paginile *Hotarului*, o facem fără să nesocotim autocritica, păstrând deferența cuvenită față de cititori și cu scopul unic de a ne preciza țelul propus și mijloacele folosite pentru a-l atinge. Indemnul ne-a venit dinafară sub variate forme interogative. Unele vizau programul revistei, — cele serioase; altele, scopul inavuabil, intențiunile... ascunse ale redactorilor, — cele bănuelnice (politica i-a deprins pe oameni să presupună dedesupturi chiar și în cele mai curate intențiuni); în sfârșit, o a treia categorie viză însăși durata apariției, — cele interesate prin plata anticipativă a abonamentului. La această confuziune produsă de apariția revistei în masa cetitorilor săi, e bine să mărturisim că am contribuit și noi. Pentrucă nu ne-am precizat dintru început gândurile. Atât „O vorbă spusă'nainte“ din fruntea primului număr, cât și alte două trei articole din cuprinsul numerelor următoare vorbesc mai mult prin frumusețea și avântul lor literar decât prin precisiunea simetrică a ideilor. Atunci, am preferat avântul; azi, după cinci luni dela apariție, ne putem permite răgazul unei retrospectiuni obiective.

Nu suntem atât de increzuți încât această retrospectiune să ne atrofieze simțul critic și nici atât de bătrâni încât realizările de până acum să ne servească drept consolare. Dacă ne îngăduim să răsfoim cele aproape o sută de pagini tipărite până în prezent, o facem pentrucă în cuprinsul acestor pagini este admirabil cristalizat programul *Hotarului*.

Acest program a fost impus cu necesitate ideologiei noastre de atmosfera

culturală și literară a mediului social în care trăim și pe care ne-am străduit să-l reprezentăm cât mai credincios prin aceste două laturi ale manifestărilor sale.

*

Iată unul din motivele pentru care *Hotarul* este o revistă regională. Pe noi nu ne sperie regionalismul cultural. Dimpotrivă. Il socotim drept singurul mijloc eficace pentru afirmarea personalităților care cu timpul devin reprezentanții specificului etnic. Iar specificul etnic este cartea de vizită cu care ne putem prezenta, ca națiune, în patrimoniul culturii universale. Auzim vorbindu-se zilnic despre: renașterea italiană, clasicismul sau romantismul francez, muzica germană, romanul rusesc, lied-ul vienez, tehnica americană, etc. Când, oare, și prin ce fel de manifestare spirituală vom putea prinde o verigă românească la acest lanț de aur al culturii și civilizațiunii umane?!

Până la această afirmare colectivă a nației, datorită noastră este să scormonim în fiecare colț de țară, să scoatem la lumină și să stimulăm vlăstarele plâpânde. Nu isbutim noi, de-aici, vor isbuti alții dinspre răsărit sau dinspre miază-zi; nu isbutim acum, vor isbuti alții peste zece, douăzeci, cincizeci de ani. Oamenii dispar generație după generație; idealul rămâne.

Și mai este un motiv pentru care *Hotarul* îmbracă haina regionalismului cultural și literar. Aradul nu este nici Capitala țării și nici măcar unul dintre cele patru centre universitare. Modest și redus la spiritualitatea celor grupați în jurul său, *Hotarul* nu poate avea pretenția de a determina curente regnicolare și nici nu-și poate permite luxul unei înfățișeri festive pe care numai tehnica tipografică din centrele mari de cultură i-o poate da. Conștient de a nu putea fi pe deplin ceea ce ar năzui să fie, *Hotarul* e mândru de a fi în întregime ceea ce mijloacele sale modeste îi permit. Călăuzit de acest principiu, *Hotarul* își va trăi cu cinste viața sa independentă, oricât de efemeră ar fi, — și mai de grabă își va înceta apariția decât să devină sucursala coșului redacțional al revistelor din centru.

*

Cum înțelege *Hotarul* să reprezinte regionalismul cultural și literar? Răsfoiți-i paginile, parcurgeți-i sumarul — și veți fi edificați. În primul rând toți redactorii săi sunt arădani și toți sunt membri ai „Ateneului Popular”. Cine cunoaște activitatea desfășurată în ultimii trei ani de „Ateneul Popular” și principiile care au stat la baza acestei activități, va înțelege cu ușurință rostul *Hotarului*.

Inițierea „Ateneului popular” a fost un act de protest; protestul individului activ în domeniul manifestărilor culturale, publicistice și literare, împotriva decorativismului tutelar și cumulard.

„Ateneul popular” atât prin conferințele cât și prin publicațiile membrilor săi a urmărit două ținte: 1° să evoce, sub diferitele lui aspecte, trecutul Aradului românesc; 2° să afirme, sau să dea posibilitate să se afirme în toată libertatea, tinerele talente.

Exact ceea ce urmărește *Hotarul*. In paginile sale se poate întâlni cercetarea trecutului arădan prin studii biografice, monografice, arheologice, sociologice, etc.; acestora li se adaugă in fiecare număr tratarea, sub diferite forme, a problemelor de actualitate, — pe de-o parte; pe de altă parte, in fiecare număr se publică încercările literare sau științifice ale unor elemente foarte tinere, — multe din ele foarte promițătoare — abia ieșite sau încă pe băncile Universității. Din acest punct de vedere paginile *Hotarului* prezintă frumosul aspect al unei strânse colaborări spirituale între profesori și foștii elevi, mâine și ei profesori și oameni de cultură.

Acesta-i *Hotarul* redacțional și regional — așa cum s-a prezentat el însuși in cele patru numere apărute până in prezent.

Și-acum, câteva cuvinte pentru cei suspicioși.

Hotarul nu reprezintă nici o bisericuță culturală sau literară, iar redactorii săi nu sunt animați personal, de nici un spirit rășboinic. *Hotarul* este, deocamdată, revista noastră, a câtorva; dar poate deveni, cu timpul, a tuturor, oricât de mulți ar fi. Cu două condițiuni: să muncească — și să aștearnă frumos pe hârtie rodul muncii lor.

Hotarul este, deocamdată, revistă arădană; dar poate deveni, cu timpul, revista întregului hotar de vest al țării.

Iși va păstra însă, și-atunci ca și acum, caracterul regional.

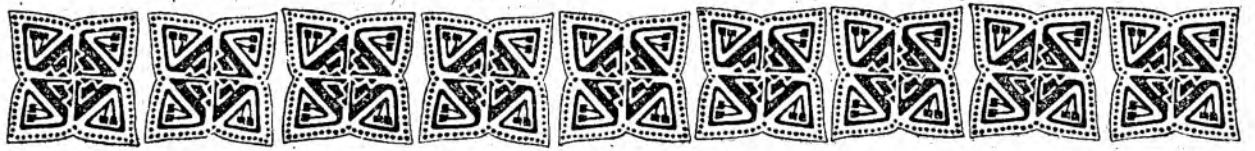
Cât timp va trăi *Hotarul*? — Câte zile îi vor hărăzi Dumnezeu — și singurul lui vrăjmaș redutabil: banul! *Sigur*, vor apare toate cele 12 numere ale anului I.

Azi, in al cincilea număr dela apariție, am poposit o clipă pentru a ne desluși rostul — (îndemnul ne-a venit dinafară) — și pentru a ne jalona drumul inainte.

Să ni se ierte această lipsă de modestie. Ea are sinceritatea unei confesiuni.

AL. CONSTANTINESCU.

INMORMĂNTARE.

Părintelui
Dr. Gh. Ciuhandu.

*Un mic alaiu,
Duce'nfașat
Și legănat,
Un putregaiu.*

*Niște pletoși,
Tot gem pe nas
Și-s pas cu pas,
Tot mai sfătoși,*

*Pe când muieri
Cu păr vâlvoiu,
Cheamă'napoi
Ziua de erti.*

*Trei limbi de fer,
Cântă prelung
Și tot mai lung
Până la cer...*

IN CIMITIR.

*Venirăm iar aici
Târând prin iarba ce-o strivirăm ieri
Aceași pași cu urme de poveri
Zădărniciți de măracini pitici.*

*Venirăm iar
Și ca și ieri aceleași cruci ne-apar
Și dezbărați de ori și ce ecou
Aceași brazi posomorâți sub deal*

*Ci n'am venit setoși de nimic nou —
(Ne-a obosit colinda-n ireal)
De altfel toate visele aici
Stau împetrite în movile mici
De scrum tăcut, de gând înmărmurit;
Zadarnic am mai țese-un ideal
Pe locul unde-atâtea au murit.*

*Venirăm iar
C'am îndrăgit amurgul solitar,
Amurgul tainic, care ne-a învins.*

*Aici sub brazii negri ne-am deprins
Din nou cu lutul blând și împăcat
Cu ceace am fost și am uitat —
Și ne-am deprins cu ceace-o să fim:
Movile răslețite-n ființirim
De scrum tăcut, de gând înduplecat.*

POEMPILIU BARBU

NECESITATEA IDEALULUI RELIGIOS ÎN ZIUA DE AZI.

de **Dr. Grigorie Gb. Comșa,**
Episcopul Aradului.

Cuvântul »ideal« flutură pe buzele tuturor, lupta pentru ideal, pare să fie comună fiecăruia dintre noi și totuși realitatea prezintă un aspect sumbru al lipsei de orice ideal mai înalt. Omul modern, omul de azi pare că a uitat până și etimologia cuvântului »ideal«. Cele două cuvinte latine *idea* și *alta* (idee înaltă), cari dau compoziția cuvântului »ideal« ar trebui să ne trezească pe noi spre concepții de viață superioare.

Cel mai înalt ideal în concepția sufletului românesc, a fost și este Dumnezeu. Strămoșii noștri știau că idealul divin nu este o constrângere, pentru că Mântuitorul a chemat — ce e drept — pe oameni la sine, dar nu le-a poruncit că sunt constrânși a-L urma.

Dacă astăzi vedem atâtea fețe posomorite, se explică prin uitarea de minunata răsărire a unui nou ideal de viață prin evanghelia creștină. Putem uita idealul vechilor Greci, care ideal încă a perit, fiindcă se referea mai mult la cultul fizicului și mai puțin la suflet; putem uita idealul roman cu înfățișarea grandioasă a puterii asupra lumii văzute, dar nu putem uita miracolul creștin, care este pururea viu. Nu putem uita cum oameni cu viață păcătoasă, ucigași, desfrânați, ca prin minune, au devenit curați. Oameni, cari mai înainte se simțeau nenorociți, ca din senin se văd cuprinși de o transformare launtrică. Acțiuni, strădani, jertfe și dureri nenumărate se aureolează de o bucurie nespūsă. Bolnavii își poartă patul cu ușurință, săracii să mângâie, căci știu că o nouă putere va topi ghița indifferenței celor bogați și vor fi ajutați!

O lume de neamuri a trecut dela răsărit spre apus, cu obiceiuri și credinți felurite, vasul imperiu al Romanilor cade, dar tocmai atunci solia lui Hristos triumfează. Lăsăm la o parte istoria cu mărturiile ei. Nu amintim aici de binefacerile soliei creștine în curs de secol pentru civilizație și cultură, ci ne mărghim să constatăm că lumea de azi începe să

creadă că există nu numai un declin al lumii apusene, ci și un declin al concepției creștine despre viață. Mulți se doresc după un nou Mântuitor, care ar trebui să fie un adevărat salvator al vremilor de azi.

Și totuși salvarea nu poate veni decât dela Mântuitorul Iisus Hristos. Fără El lumea de azi se va asemăna cu tânărul care a plecat dela Iisus întristat, pentru că simția — cu toate bogățiile lui — că îi lipsește ceva.

De aceea în cele următoare vom dărîma unele concepții greșite asupra idealului religios, relevând necesitatea lui.

Un contimporan rezumă în următoarele și ire starea sufletească a lumii de azi.

»Oamenii se îndoesc de adevărul, că există Dumnezeu, de Dumnezeirea lui Iisus Hristos, de tainele legii creștine, de adevărurile de bază ale cunoștinței naturale, de existența obiectivă a lumii, de posibilitatea cunoștinței adevărului peste tot, sunt apoi oameni de aceea, cari cer dovezi, că există ei, că trăese ei în adevăr sau nu«. (V. H. Stoeckle: Zur Psychologie des Glaubenszweifels p. 1.).

Tabloul este sinistru dar adevărat și zadarnic s'ar osteni cineva să impună idealul religios oamenilor sceptici, fiindcă adevărurile religiunii creștine nu sunt așa de ușor de demonstrat cași un adevăr oarecare de pe terenul matematicii. Se poate întâmpla că un adevăr ca să poată triumfa, are lipsă de un timp mai îndelungat decât durează o viață de om și atunci omului cu viața foarte scurtă îi vine bine să-l nege și să-l nesocotească. Scepticii de acum 1933 de ani au crezut că biserica creștină are să moară și evanghelia va muri fără să se răspândească în toate părțile pământului. La fel cred și scepticii de azi, deși istoria ne dovedește că un popor pierzându-și credința în același timp pierde și puterea morală.

1.) Marele bărbat de stat englez Gladstone, înzestrat cu multe experiențe și cunoștințe de oameni, mărturisește: »că în lumea aceasta

există o singură mare problemă: plantarea evangheliei lui Hristos în inimile popoarelor».

2.) Marele Napoleon, în preajma morții sale, declară următoarele: »Eu mor înainte de vreme și trupul se va reda pământului ca să-l mănânce viermii. Aceasta este soarta lui Napoleon. Ce prăpastie este între adâncă mea mizerie și între eterna împărăție a lui Hristos, care se vestește, este iubită și preamărită și se întinde peste tot pământul».

3.) Bismarck spune: »Când am fost tânăr eram de părerea că omul nu poate ști nimic, când am devenit bărbat am crezut, că omul nu poate face nimic, la bătrânețe sunt mulțumit dacă îmi reușește să văd ce vrea bunul Dumnezeu ca să-i schiopătez în urmă. Noi culegem ce n'am sămănat și sămănam ce nu vom culege».

Am citat numai trei dintre multele exemple, cari ne dovedesc, că adevărurile religioase, chiar dacă nu sunt demonstrabile la moment ca adevărurile matematice totuși sunt reale și veșnice. Pe lângă greutatea de a demonstra la moment un adevăr religios, mai există și un fapt psihologic, care face pe oameni să nu creadă în serioasele adevăruri ale credinței creștine. »Bogăția și luxul moleșesc lumea, gustarea plăcerilor rafinate slăbește sufletul, ca și plăcerile brutale. Popoarele, a căror cultură se dezvoltă foarte rapid, se vestejesc și pier».

(V. Dr. Georg Grupp: Jenseits-religion p. 127).

Cum am putea cere omului sceptic de azi să se supună normelor credinței, când lumea pozitivistă i se pare atât de încântătoare; punându-i la dispoziție un lanț nesfârșit de plăceri, cari nu'l obligă nici la post, nici la rugăciune, nici la stăpânire de sine, nici la simțul responsabilității!?

Dar ori cât ar fi de mare, și de general scepticismul omului de azi și neputința lui de a crede în Dumnezeu și în biserică, nu avem motive de disperare, fiindcă necesitatea de-a avea un ideal religios, este impusă de o înaltă realitate. *Această realitate, este însăși viața omenească.*

Instinctul de a trăi este un instinct fundamental și atât de puternic încât copleșește în putere toate celelalte instincte. Frica morții urmează fără răgaz în urma acestui instinct și'l silește pe om să cugete, să se frământa, să muncească, să vrea ceva, ceiace îi face viața plăcută, evitând tot ceiace i-ar stânjeni și încurca această viață.

A trăi însă, înseamnă a lupta, a crede, a nădăjdui, a suferi, a se bucura, a se înălța sau a cădea. Și dacă trăești, trebuie să iei o atitudine, fără să vrei, față de viață. Ai familie? ... atunci bucuriile și durerile, fericirea și nefericirea ei, te cuprind ca niște valuri puternice și te fac să'ți încordezi toate forțele. Nu ai familie? ... totuși nu poți fi scutit de griji, fiindcă trăești în mijlocul unei societăți; în mijlocul unui stat care te frământă, așa cum vânturile frământă valurile mării.

Omul care trăește în lume, izbit în suflet și în trup, începe să facă reflecții și asupra faptelor sale ca și asupra faptelor celorlalți oameni. Și aici e momentul critic. Unul gândește superficial și atunci pleacă după acele lozinci, care se strigă cu glasul cel mai înalt și se răspândesc cu tiparul. Și dela o vreme omul își formează un crez. Viața nu este altceva decât o luptă pe capete, în care cel mai tare și cel mai viclean rămâne de-asupra; iar cel mai slab și mai milos, cade frânt la pământ. Deci, înainte la luptă, cu toate mijloacele posibile! Dar, durere, lupta merge numai până la un punct, când omul trebuie să se convingă, că teoria luptei fără scrupule, nu este teoria adevărată despre viață.

Din mulțimea mare a celor cu teoria pumnului de fier, scoatem un singur exemplu: Un tată care nu s'a sinchisit niciodată cine este stăpânul lumii acesteia și cari anume sunt cele mai sănătoase norme de viață, a avut un fiu, zdravăn și sănătos. Acel tată a furat odată un obiect prețios și poliția a pus un premiu mare, pentru denunțatorul autorului. Tatăl hoț se gândea: »puteți voi aștepta mult, și bine, fiindcă despre fapta asta, nu are cunoștință decât fiul meu, care nu mă va denunța niciodată. Dar fiul, ispitit de bani, și-a denunțat părintele. Poliția a rămas înmărmurită, când a aflat raportul de înrudire între făptuitor și denunțator! »Cum ai putut să denunți pe tatăl tău!« ... și copilul rămas dezorientat nu înțelegea ce păcat a făcut el, nenorocind pe acel tată, care i-a spus că nu există Dumnezeu, nu este credință, după cum nu este nici iubire și nici recunoștință!

Acel tată a înțeles prea târziu, cât de deșartă și nenorocită a fost teoria lui despre viață. Acest exemplu adevăratește lămurit necesitatea credinței și moralei pentru viață; adică spus astfel de filozoful Leibnitz: »Cu încetarea fricei de Dumnezeu, începe deslăn-

țuirea patimilor și stăpânirea unei concepții de viață, care acoperă lumea cu-un potop de sânge!».

Celebrul necredincios Voltaire ne dă cel mai puternic argument pentru necesitatea unui ideal religios, când la o masă și-a făcut atenția prietinii, să nu-și bată joc în fața servitorilor de religie, că se teme ca aceștia să nu-l omoare în timpul nopții.

Se pune deci întrebarea: putem trăi, ori nu, fără un ideal religios, care să ne îndemne și pe noi ca și pe semenii noștri, la fapte de iubire frățească? Am evitat în mod conștient să aduc, drept mărturie despre atotputernicia și iubirea lui Dumnezeu, podoabele cerului și ale pământului, căci totuși trăim într-un mediu creștin. Dar pe scurt, am încercat să arăt, că credința în Dumnezeu și morala nu se pot desface de viața omenească; fiindcă în momentul în care s-ar desface unele de altele, viața omenească dă greș și nu va fi decât un șirag de chinuri, de frământări, de greșeli și păcate, cari duc la nenorocire și la moarte. Nu expunerile teoretice, — cari reclamă timp pentru verificarea lor — ci însăși viața se dovedește pas de pas, că omul de azi cu scepticismul și materialismul său își sapă groapa.

Viața însăși, cu miile și miile de exemple, ne îndrumă spre religie și învățăturile ei. Este clar pentru orice om cu mintea sănătoasă, că materia constituie o resursă a vieții, dar tot așa de clar trebuie să fie și adevărul că materia nu este totul, că materia nu poate satisface toate cerințele vieții.

Un om, o comună, un oraș, un județ, o țară, nu pot trăi fără un teritor din care să-și culeagă hrana și tot așa nu pot trăi fără mijloacele pe cari prin sute de ani le-a produs civilizația și cultura omenească, dar nici indivizii singurateci și nici o colectivitate de indivizi nu pot exista în pace, nu pot face nici un progres și nu pot avea nici o mulțumire dela aceasta viață, dacă nu au și bunuri sufletești cum sunt: credința, iubirea, nădejdea, sinceritatea, mila, dreptatea, bunăvoința, simțul de datorie, sârguința, păstrarea cinstei și toate celelalte virtuți pe cari le propagă și le cultivă chiar religia. Ca să fim mai bine înțeleși să aducem două întâmplări: una din timpurile biblice și una modernă. Zacheu era mai marele vameșilor și prin urmare un om foarte bogat. Zilnic trebuia să simtă disprețul neamului său, dar Zacheu întru atât era cuprins de dorul avuțiilor

lor încât puțin îi păsa de neamul său și de legea acelui neam.

Dar Zacheu nu era fericit, nu era mulțumit, în sufletul lui era o furtună groaznică. Orice scenă de iubire, de milă, de dreptate pe cari le observa el dela postul său de vameș îl tulburau adânc.

Zacheu simte o scârbă profundă față de sine însuși. Lipsea doar ocaziunea să izbucnească vehement această scârbă de propria lui ființă. Și ocaziunea a sosit atunci când s-a abătut pe acolo Domnul nostru Iisus Hristos.

Zacheu este doborât. »Doamne jumătate din avuțiile mele le dau săracilor și de am năpăstuit pe cineva cu ceva îi întorc împătrit«. (Luca 19).

Și acum aduc următoarea întâmplare din zilele noastre: Un cămătar fără suflet, în tot timpul zilei ședea lângă cassa lui de bani. Odată auzise un sgomot și ca să nu-l surprindă nimeni cu banii a intrat în cassa de fer și din nenorocire a tras ușa cassei mai tare așa că aceasta s-a închis pe el. Văzând că în mijlocul banilor săi va trebui să moară în chipul cel mai mizerabil, — și-a dat seama de viața lui zadarnică și greșită. Și dacă mâni iubitoare cari nu aveau nici o comoară pământească, nu-l salvau din mijlocul banilor, cămătarul murea în chipul cel mai groaznic, așa cum mor cei mai mari făcători de rele.

Viața însăși l-a convins și pe Zacheu și pe cămătar, că omul nu poate trăi numai cu pâni și tot viața va convinge pe toți scepticii și pe toți materialistii de azi că în sufletul nostru trăiește o dorință puternică după Dumnezeu și după învățăturile lui și că inima noastră nu poate avea odihnă până nu stă în legătură cu Dumnezeu. *In consecință, dacă noi oamenii nu putem fi mai tari decât viața, dacă noi oamenii nu putem stabili reguli de viață mai înțelepte și mai fericitoare decât Acela care a făcut lumea și ne-a făcut pe noi, de ce nu am face din religie steaua conducătoare a vieții noastre, când vedem cu ochii că altă cale de viață și altă cale de mântuire, nu este decât cea indicată de Dumnezeu?!*

Trebuie să avem fiecare idealul religios ca dreptar al vieții noastre fiindcă altcum este imposibilă viața. Cine cere dovezi palpabile nu are decât să citească statistica temnițelor, a caselor de nebuni și a sinucigașilor. Cauza cauzelor că atâtea mii și mii de oameni în loc să-și guste viața, o sfărâmă ca pe un lucru netrebnic,

— este numai lipsa idealului religios care se rezumă în aceste cuvinte ale Domnului nostru Iisus Hristos: »Fiți deci desăvârșiți, precum Părintele vostru din ceriuri este desăvârșit«.

O ilustrație puternică a adevărului, că fără ideal religios un popor nu poate face nimic, este chiar poporul nostru românesc. Omeneste ar fi fost imposibil ca un popor împilat și împins cu deasila și cu plan în toate mizeriile trușești și suflètești, să ajungă la libertate și rol distins în concertul popoarelor dacă viața lui nu ar fi fost strâns legată de credința și morala creștină!!!

Casele românești împodobite exclusiv cu

chipuri religioase, respectarea Duminicilor, sărbătorilor, a posturilor și rugăciunilor nu însemnează o simplă epocă religioasă în viața neamului nostru, ci chiar esența vieții lui. Când vom desface viața neamului de credința și morala creștină cu cari s-a contopit, înseamnă să surpăm această viață și să o desbrăcăm de armura ei cea mai puternică. De aceia trăim zile critice, fiindcă faptele noastre nu pornesc din adânci convingeri religioase. De-aceia trebuie să revenim la tradiția religioasă a trecutului și să fugim de internaționalismul, fără Dumnezeu, fără patrie și fără orice căpătâi.

CASA VECHIE.

*M'au așezat strămoșii stăpânului pribeag,
Când și-au nstărit negoșul cu mărfuri din Brașov —
Să liu sălaş de trudă, culcuș tihnit și drag
Acelor ce muncit-au și strâns-au de istov.*

*M'au vrut bătrânii culă agonisirii lor,
Cămară hărniciei isteței jupănese,
Iatac, cu levănțică, cinstitelor mirese,
Și leagăn precinstirii în ciuda vremilor.*

*Azi am rămas stingheră — o veche sihăstrie —
Stărnesc mirare și pricină de șagă la oricine,
Privesc urât la mine burghezele vecine;
Străin mi-e tot în juru-mi, străină-mi sunt și mie.*

*Mă sprijin în pridvorii cerdacului pustiu.
Ca cerșetorii'n cărja mizerii bătrâneși,
Imi cresc ciuperci în poale, pe-acoperiș scaeși
In mine doar trecutul mai rătăcește viu*

*C'un petec de hrisoave, c'o haină slărticată
Se'ntorc bătrâne vremuri cu prăluit lipic,
In nopșile cu lună de toamnă'mbelșugată
Și plâng atunci din streșini, arar; pic, pic, pic, pic . . .*

Marcel Olinescu

CĂTUNUL

*Cătunul m-ascunde pe mine'ntr'o casă
s-ascunde pe el între plopi și lasă
muceha dealului lipită de cer,
să stea de vorbă cu toamna și cu vântul stingher.*

*Cătunul are biserică frumoasă — un popă bătrân —
semănături de toamnă — hotar cu clăi de fân —
fărani, cari muncesc ziua'ntreagă
și mai are . . . o fată, ce mi-e dragă.*

ION TH. ILEA

Figuri arădane

Un Arădan învățat și pedagog luminat:

Dr. Giorgiu Popa^{1) 2)}

— 1841—1897 —

Potrivit gândurilor ce urmărim de-o vreme noi cei dela »Ateneul Popular«, mi-a revenit cinstea, să deschid noul nostru ciclu, cu o conferință de caracter istoric, notă predominantă a preocupărilor mele. Vă voi vorbi astăzi, deci, despre o figură din viața Aradului și mai ales din istoria culturală a eparhiei Aradului. Vă voi vorbi despre o personalitate, remarcabilă prin studiile sale, prin caracterul său, prin afirmarea sa într'o slujbă de frunte a eparhiei, ca asesor-referent școlar al Consistoriului de aici, în curs de 25 ani. E vorba de răposatul dr. Giorgiu Popa. (Așa semna el însuși).

Întâmplarea a făcut, că, deși mort acum 35 ani, îl cunoscusem personal, ca student în teologie aci, și că de 27 ani muncesc în biroul și în slujba ce o avusese dânsul pe vremuri. Prin urmare, vă sunt dator cu o explicație: conferința mea va însemna și un act de pietate, către un înaintaș de misiune, a căruia comemorare se potrivește bine în acest an, în care s'au împlinit 60 de ani de când, la 1872, își ocupase funcția la Consistoriul din Arad. Dar această conferință va însemna, dacă voi reuși, și o pagină din istoria culturală a eparhiei: istorie care, acum 49 de ani, a fost pusă în discuția sinodului eparhial, de a se iniția preparative pentru scrierea ei, pentru ca nici după 49 ani, să nu avem încă istoria sistematică a acestei eparhii. Trec acum înfățișându-vă un mic extras din o lucrare inedită a mea, despre viața acestui distins om.

Giorgiu Popa se trage dintr-o familie preoțească, veche, din Bihor, aproape de izvoarele Crișului negru. Un înaintaș al său, desigur cu acelaș nume, era, la începutul veacului XVIII, protopop în Câmpanii de lângă Vascău, unde în Câmpani, se născuse și Giorgiu Popa, la 1841, din casă preoțească. Rămas la 12 ani orfan de mamă-sa, tatăl său preotul Vasilie, om sărac și cucernic, i-a purtat grijea creșterii, cum a putut, în spirit religios și familiarizându-l cu cetirea cărților bisericești, a căror

lectură se resimte până târziu în scrisul, în vorba și'n atitudinile feciorului preotului Vasilie dela Câmpani.

A umblat la școala primară germană din orașelul montan Băița din Bihor. A trecut apoi la liceul din Beiuș, unde a studiat cu distincție. După un an de întreruperea studiilor, din pricina sărăciei, trece la Academia de Drept din Oradea, unde studiază cu distins rezultat doi ani, pentruca apoi, la 1862, să treacă la Universitatea din Pesta, pentru a'și urma studiile.

La anul 1864 termină drepturile; devine apoi avocat stagiar în Budapesta, până la 1866. În acel an Mocineștii și Vic. Babeș, cari stăruiau mult pentru luptele naționale românești, ce aveau încurând să'și lămurească obiectivul, înființează la Viena foaia politică »Albina«, care și apare la Paștile anului 1864. Redactorul acestei gazete de forță, fu tânărul — de-abia de 25 ani — Giorgiu Popa, trecut atunci la Viena. A figurat ca redactor 'țuș 9 ap duș până când adică fu ales de către sinodul eparhial din Arad, de asesor-referent (consilier referent) la senatul școlar al Consistoriului Oradea.

Timpul petrecut în Viena, l-a întrebuițat pentru folosul cauzei politice românești, reprezentată prin »Albina«, cât și pentru a studia filozofia și, în special, pedagogia. De aci vine explicația: de ce privirile unanime ale celor ce diriguiau cauza culturală-școlară în eparhia Aradului se îndreptară către Giorgiu Popa.

La plecarea sa dela »Albina« (1870) Vicențiu Babeș avea pentru dânsul în coloanele gazetei, cuvinte foarte măgulitoare, subliniindu-i »erudițiunea și agerul condeiu«; precum și nădejdea, că el va deveni un câștig pentru »bițele școale« din Bihor. În fruntea școalelor din Bihor stătu numai doi ani, până la 1872, când fu ales în aceeași calitate, la Consistoriul din Arad, unde a funcționat 25 ani (1872—1897), până la moarte.

Intrarea sa în funcția bisericească a căzut în aceeași vreme cu inaugurarea vieții constituționale bisericești, după statutul șagunian. La intrarea sa în funcția aceasta; aducea cu sine un prestigiu meritat și o încredere; o cultură solidă și un caracter integru și de granit.

Nu e de mirat deci, dacă îl vedem, dela 1876 încoaci, membru în sinoadele eparhiale

¹⁾ Să nu se confunde cu omonimul său dr. Gheorghe Popa, prefectul de pe vremuri al jud. Arad.

²⁾ Fragment din conferința dela 30 Oct. 1932, ținută în cadrele »Ateneului Popular« dela Arad; însuși conferința fiind o expunere foarte sumară a lucrării mele, gata de tipar: *Dr. Giorgiu Popa, Viața și Opera sa.*

dela Arad și în congresele naționale-bisericești dela Sibiu, ca un personaj marcant prin soliditatea cunoștințelor sale universale și prin cuviința și modestia sa, aproape feciorelnice, până la capătul vieții. Intrat în slujbă bisericească la Arad, încă dela început sinodul eparhial reliefează activitatea senatului școlar, al cărui referent era. De-aci în colo, îl preocupă neconținut problemele școlii naționale-confesionale, pe care o menajea cu simț și cu pricepere de specialist. El pregătește normele de administrație școlară; planul analitic al școlii primare; inițiază lucrări de cenzurarea și îmbunătățirea manualelor școlare puține, câte erau pe atunci; el însuși lucrează mai multe manuale de învățământ, ca: la religie, istoria universală, încadrând admirabil istoria Românilor, pânăce — mai târziu — cartea fu oprită de Unguri. A scris și fizica pentru școlile primare, iar în revista învățătorească »Minte și Inimă« dela Arad a publicat indicații de material didactic de economie, prin eare înlesnea învățătorilor, să nu resimtă prea mult lipsa manualelor școlare.

Încă la începutul activității sale de îndrumător, la Arad, al școlilor arădane și bănațene, fu chemat de Titu Maiorescu la București, pentru a-i da acolo un post corespunzător. El însă a preferat să rămână aici, în mijlocul marilor lupte pentru idealul românesc și de stăruinți pentru biruința acestuia, prin nebiruitul oțel al cugetului, al slovei și culturii românești.

Adevărat că dânsul, omul venit din libertățile largi gazetăricești și intrat în îngrădirile biurocratice, cari atunci se înfiripau, a căutat aier liber în direcția politică, prin aceea că a candidat, în două rânduri, la deputăția din cercul electoral Tinea. A rămas însă pe jos. Dar spre afirmarea liberă și largă râvnea dânsul și în cadrele vieții bisericești-culturale, în deosebi în mijlocul lucrărilor sale de administrație școlară și de îndrumarea pedagogică a școlilor. În această privință, însă, dela 1875 încoaci, când s'a ales episcopul Ioan Mețeanu, un om cu multă minte naturală și fără prea multă inspirație cărturărească, referentul Giorgiu Popa a dat de protivnic al multora din planurile sale, întocmite pe rezoane de carte. De aici, din deosebirea de cultură și de concepție, încurând s'au ivit și conflicte, în cari referentul școlar Giorgiu Popa, n'a rămas niciodată dator cu lămuririle sale. Așa își înțelegea dânsul rolul de sfetnic. Aceste deosebiri de vederi s'au păstrat până la sfârșitul vieții dânsului și ele au avut de rezultat și unele polemici în publicitate: în gazete și apoi într'un volum — polemici cari se pot ceti și astăzi cu mult interes și cu mult folos pentru orientarea în privința politicii culturale de atunci, urmată în eparhie.

În lucrarea mea, gata de tipar, am stăruit mai mult atât asupra vieții, cât și asupra acti-

vității pedagogice: culturale, precum și asupra operii acestui om, care, urgisit înaintea puterincilor zilei de-atunci, este deplin vrednic de a fi reabilitat, măcar azi, la perspectiva celor 35 ani dela moartea sa.

Dar cum am nădejde că se va găsi cineva, care să vă vorbească, cel puțin cu aceeași competență, despre opera sa școlară, mă restrâng să vă lămuresc, ca printr'un cuvânt, că opera sa școlară și-a revizuit-o și și-a complectat-o cu Planul de învățământ dela 1888, și apoi la 1890, cu o nouă înmânuchiere a dispozițiilor școlare-administrative. Această operă a servit de orientare reală la organizare, prin congresul național-bisericeșc, al învățământului popular din mitropolia Ardealului.

Cât a trăit, a fost destul de hărțuit, așa că a demisionat în trei rânduri din postul său, și totuși a rămas în funcție. Ba sinodul eparhial dela 1896 i-a urcat leafa anuală cu 300 fl. și numai lui. Cât a trăit, el nu a publicat lucrări de mari proporții, deoarece a lucrat mai mult intensiv, pentru folosul școlilor: prin inspecții școlare și lucrare de manuale.

Dar pentru a-l înfățișa fie și numai în linii rezumative și adecvate, îi putem face următoarea caracterizare: Veșnic stăpânit de setea de învățatură, mai ales că a dus o viață singularică și a avut o memorie fenomenală, a adunat un bogat arsenal de erudiție omnilaterală. A fost stăpân pe cultura clasică și modernă. În această privință a fost ajutat și de împrejurarea că, pe lângă limba română și maghiară, cunoștea perfect limbile moderne: germană, franceză și italiană, cărora li se adaugă ca a șasa limbă, cea latină, din care încă făcea lecturi directe, din domeniul culturii clasice și filozofice.

În aceiași vreme își stămpără setea de învățatură și prin aceea că, la vârsta de 37 ani, ca referent la Arad, face doctoratul în drepturi, deși nu avea o nevoe arzătoare de acest grad academic. Dânsul a tras din învățatura sa bogată toate consecințele de conformare socială și de stăpânire de sine. De aci vine explicația, că acest om a fost riguros nu numai față de alții, ci și în atitudinile sociale și oficiale.

În sinea sa era un filozof stoic, care studiase în original pe filozofii stoici Attalus și Seneca; îl consultase în ale îndatoririlor, pe Cicero, cu lucrarea sa »De officiis« — Despre datorințe. Sf. Pavel i-a fost încă o lectură de lungă meditație și de orientare rigoristă în privința vieții sale, închinată studiului. A cunoscut de-aproape opera episcopului african, fericitul Augustin, și s-a oprit o vreme de mai mulți ani, cum o spune, să studieze canoanele bisericii africane, cu elementul lor de mai multă libertate eclesiastică și morală, care înflorea în Africa, mai înainte de ce Roma papilor

să și fi intrus acolo jurisdicția absolutistă. Libertățile bisericii africane interesau mult atunci, în vremea când se punea în aplicare statutul bisericesc șagunian. Pe acest fond larg de cultură — care îmbrățișează și teologia, pe lângă că era un perfect cunoscător al istoriei universale și temeinic cunoscător al istoriei bisericești — și-a întemeiat învățătura în studiul Dreptului și erudiția sa pedagogică.

În acest chip, dr. Giorgiu Popa, care nu studiasse teologia, era mai înzestrat chiar și în cele teologice, decât oricare din ceice formau mediul administrativ din centrul eparhiei. De aici se explică de ce a avut curajul să se pronunțe și în chestii bisericești și de ce în polemicile sale n'a cruțat pe nimeni, iar în chestii de credință și de viață bisericească s'a dovedit prin polemicile sale, profund și temeinic ca cel mai temut polemist.

Acest bărbat distins, care era și un model de moderațiune și de consecvență și un pronunțat dușman al servilismului, sub oricare formă — politică sau bisericească — ne oferă prilej de a-l studia, nu numai din partea pedagogică-școlară, care a fost problema de căpetenie a vieții sale, ci și din punctul de vedere al concepției sale culturale și politice-naționale.

Mă opresc să vă arat, că acest om, care nu era nici măcar teolog, *cum credea* el despre Dumnezeu, despre Biserică și Ierarhie și, peste tot, despre viață. Cugetarea sa din acest punct de vedere, îl justifică a fi deplin orientat în materie, și ca ortodox în concepția sa, pe care e bine s'a scoatem la iveală în zilele noastre. Pe acest temei pozitiv, divin, al credinței, își așează el concepția pedagogică și cultura politică. Și peste tot, în cugetarea sa și în scrisul său, lasă să se resimtă profund această notă pozitivă. Ba, de multe ori verbal și fraza și le împrumută din limbajul cărților bisericești.

Acestui sistem de cugetare, înfățișat aci numai fragmentar și necomplet, dânsul cearcă să-i deie și o justificare filozofică și alta practică. Și-anume. După ce văzurăm cât de reușit înfățișa raportul de acord între Biblie și Natură, recurge pe mai departe, ca la argument doveditor, *la principul armoniei*, pe care-l vede în creațiunea divină (multiplicitatea națiunilor și religiilor) și în opera artistică umană. Tot așa recurge dânsul și la principul *utilității* individuale și naționale a religiei, la Români. Iată care este ordinea sa de idei în această privință.

Principiul armoniei îl caută dânsul, mai întâi, în varietatea cântecului pasărilor și în multiplicitatea religiilor. Multiplicitatea religiilor însă, nu o admite necondiționat, ci numai exprimată cu dubilativul »poate«. Iată această cugetare a sa: »Cum li-a dat Dumnezeu pasărilor mai multe moduri de cântare și oamenilor mai multe limbi, așa *poate*, că a voit să avem mai multe religii, spre a se desfăta în

capacitatea și eficacitatea fiecărei forme de cult, și *din toate a compune o armonie*, un buchet. *Atacă armonia divină care mi atacă limba sau religiunea*. Marele creator al armoniei n'a putut voi disarmonia, sau bellum omnium contra omnes. Nu este disarmonie și cetrifugal ce a ieșit din mâna Lui creatoare, care *a creat și cauza naționalităților*; calitățile naționale vor marca și exprima mai bine culorile buchetului.« (Ideia aceasta o exprimă pela 1884).

Dânsul caută și găsește același principiu justificator, al armoniei, și în opera umană, în arhitectură, în muzică, pe cari le aduce de asemenea în legătură cu ideia religiunii. »Arhitectura și muzica, — zice el — amândouă *țin la același principiu de armonie*, la același metru. Armonia muzicii purcede dela momentele de timp, dela *distanța sunetelor*; armonia arhitecturii dela momentele de spațiu. *dela distanța locurilor*. Ce ne încântă, este în amândouă armonia. Așa fiind un edificiu estetic clădit, încă ne poate *cânta și încânta*.« 1).

Tâlcul moral al armoniei, în arhitectura bisericească, ni-l dă în următoarea admirabilă frază: »Admirăm arhitectura bisericească, s'a pus fundamentul în semnul sfintei cruci, drept desemn; pe acela se ridică zidurile și-apoi întregul edificiu, spre a se fini la turn, în vârful cu semnul sfintei cruci. *Fundament și vârf, aceiași expresiune*. Câtă armonie, câtă elocință!« 2).

Cum a înțeles dânsul — ne întrebăm acum — aplicarea, la individ și la societate, a acestui principiu al »armoniei«, în cele ale religiei?

La întrebarea aceasta răspunde el însuși, prin următoarea notiță de carnet, din care se vede cum aplica dânsul, mai întâi de toți, la sine postulatul religiei creștine, de a crede în Dumnezeu și de a i se supune, prin cugetarea și felul vieții sale. »Fiecare — zice dânsul — datorește mulțumită lui Dumnezeu, că l'a creat. *Eu datoresc mai mult, că pe mine m'a creat de repețite ori, după fiecare smintă prin care m'am dat morții. Ar trebui să trăiesc numai Lui de-acum*, spre a mă răsplăti.«

Această cugetare, care figurează între notele sale scrise pela anul 1883—9, exprimă ideia: cum e dator omul să se pună pe sine în acord cu principiul armoniei voite în planul divin al economiei mântuirii sufletești. Din acest postulat divin, solicitat individului, se trece la așteptarea de ordin social-colectiv: ca și viața obștească — familia, neamul, întreg genul omenesc — să se supună datoriei de viațuire, conform voinței lui Dumnezeu și a Bisericii.

Biserica, pentru dânsul este un așezământ divin, împărțitor de *haruri* și de *învățăături* divine, pe cari suntem datori a le primi, pentru-

1) Ideia aceasta o exprimă și în „Merinde dela școală“, pag. 62—63.

2) A se vedea tot acolo, la pag. 62.

că sunt dela Dumnezeu. Dar aceste haruri și învățături divine slujesc și pentru rosturile naționale ale Bisericii românești. De aceea dânsul se revoltă împotriva păturii sociale intelectuale, care s'a înstreinat de cele sfinte al Neamului 1). și nu sunt și creștini practicanți.

Să vedem acum, rezumativ, cum îmbină dânsul, într-o cuprinzătoare și sfântă sinteză, elementul divin cu cel uman, în privința unei vieți creștinești din partea Românilor: » ... religionea ne zice, să nu ne temem a pași, că ni

1) Icoana ce o face în „Merinde“ (pag. 73) se potrivește, în mare măsură și stărilor de azi; de acela reproducem acest pasaj: „... inteligenți (intelectuali) civili, au Români și astăzi destui. Românește nu știu bine și prin casele lor vorbesc alte limbi. De literatură și de afacerile românești se feresc. La biserică nu umblă. De popor nu se interesează. În clasa acestora are naționalitatea română cei mai mulți renegați. Se zice că indienii au nas fin și pot spune fiecui, de pe miros, dacă se nutresc cu carne, sau cu vegetale. Mi-ar plăcea să vină la noi, să ispitească pe unii domni, feciori de preoți și de învățatori, oare mai miroase cutarele a prescură națională? Ce folos de acești inteligenți!“

s'au sfințit picioarele în botez, când ni se înseră tălpile cu sfântul mir, ca să umblăm în cărările ce plac lui Dumnezeu. Intăriți de religionea, pășim după încredințarea, că pașii noștri nu vor fi o insultă pământului, și nu o blasfemie, pe cât timp vom păzi poruncile Domnului. *Suntem doar responsabili pentru o sfântă taină, pentru mir. Numai cu acest sacrament cutezăm să atingem pământul, fărăna sfântă a străbunilor: și fiți cu atențiune la toți pașii în viață, ca fiecare pas să devină un act sacramental.*« 2).

Oricine va ceti acest pasaj, va trebui să remarce cele două elemente constitutive ale acestei cugetări: divinul și naționalul, într-o singură formulare indisolubilă, legată de sufletul românesc și de glia românească. Câți oare, dintre intelectualii noștri de azi — mireni și poate și alții. — *cugetă și viețuiesc* așa de armonice, după porunca de mai sus?

Gh. Ciuhandu.

2) „Merinde“, pag. 80—81.

Amurg de altă dată.

*Iniapt în creștetul uriașelor stânci,
Monarhul orbitor a'nsângerat!...
Cu purpură îmbrăcând holdele de pruni,
Pe ascușiș de raze, cade'n sat.*

*A'nsângerat acum micușile ferești
Pe la sfioase case muntenești,
Care zâmbesc din bârne și cleștee
— În jocuri de lumini de curcubeu —;
Cum ar zâmbi un copil de țăran
Când vede, pe cer, aeroplan!*

*Și'ntregul sat — micușu-mi sat iubit —
Rămâne — o clipă — așa stiiit
Și așa de'ngândurat,
De par-că îl aud, cum a oftat,
In legănarea nucilor ogrăzii
— Ecou purtând pe'ntinderea livezii —:
„Cine, așa de rău, te-a'nsângerat!?“*

*Și soarele, iuriș se depărtează,
Sărută cald, o frunte grea de Crist...
Și'n timp ce eu, ca satul sunt de trist,
Din stânci, până la mine, se-nserează.*

Grigore Bugarin

Ineul sub stăpânirea semilunei.

— Câteva spicuri din opera cronicarului turc Naima
și din notele de drum ale lui Evlia Celebi —

În timpul războaielor dintre Unguri și Turci, desfășurate pe teritoriul fostului comitat al Aradului și al Zărandului, cetatea Ineului a constituit un punct strategic de mare importanță. El nu a scăpat din vedere nici cronicarilor și nici drumeților turci abătuți pe aici. Astfel cronicarul Naima, în lucrarea sa »Tarikhi«, ne dă câteva informațiuni interesante cu privire la ocuparea din 1658 a Ineului 1). La porunca Sultanului, — scria Naima, — armata turcească s'a îndreptat spre cetatea Ineului, la 22 Ramazan 1068, după calendarul musulman. Conducătorii oștirii erau pașa Kenan guvernatorul Budei, pașa Cadri guvernatorul Silistrei și un han de al Tătarilor. La războiu luau parte și soldați aduși din Dobrogea împreună cu 12.000 oameni trimiși de regele Poloniei. Trecerea Crișului s'a făcut pe un pod construit în acest scop de Turci. Ineul a fost atacat și jefuit din patru direcții. La ordinul beglerbeilor, orașul a fost aprins în întregime, iar populația înspăimântată s'a refugiat în cetate, unde a încercat să țină piept inamicului. În fața acestui obstacol, ienicerii au ocupat prin atac, chiar în noaptea sosirii lor la Ineu, șanțurile care înconjurau de jur împrejur cetatea. Tunurile și spărgătoarele de bastimente au tras în tot timpul nopții. În zorii zilei cei din cetate, văzând marea mulțime a Turcilor, au deschis porțile, predându-se. La 22 Sept. 1658, oastea otomană a pus definitiv mâna pe Ineu. După această izbândă, hanul Tătarilor s'a îndreptat cu trupa sa de peste 200.000 soldați spre Fehérvár, pustiind tot ce i-a stat în cale. Cu păstrarea liniștei în cetate a fost încredințat pașa Kenan din Buda. Căderea Ineului a prilejuit mare bucurie Porții. S'a dat numai decât un ordin ca toată împărăția să sărbătorească evenimentul șapte zile dearândul, iar serdarul cetății a primit dela Sultan o sabie cu pietrii scumpe și un caftan de paradă.

Neobositul călător turc Evlia Celebi, care pe drept cuvânt a fost pus alături de Marco Polo și de Ibn Batuta, a consacrat și el câteva

¹⁾ Karácson Imre: Török történet irók, Bpest, 1916, vol. III, pag. 407—409.

pagini Ineului, într'unul din cele zece volume care cuprind impresiile sale. 2.) Cum însă în scrisul lui Evlia Celebi se găsește mult subiectivism și suficientă naivitate, valoarea documentativă a notelor sale de drum este relativă. Dânsul a vizitat colțul nostru de pământ între anii 1660—64, cu ocazia luptelor dintre Gh. Rakoczy II. și Turci, războiu care a durat trei ani și s'a terminat cu pierderea Orăzii, devenită în urma acestei împrejurări reședința unui sangeac. Drumețul turc a sosit la Ineu urmând itinerariul Panciova—Denta—Timișoara—Făget—Fenlac—Arad—Lipova—Radna—Odvoș—Vărădia—Ilia—Deva—Soimoș—Șiria—Ineu.

Cetatea Ineului, la data venirii lui Evlia Celebi acolo, se afla situată pe malul Crișului, fiind împrejmuită de bastimente scunde zidite din piatră, în care intrau câte o mie de oameni. Fiecare bastiment era amenajat cu zece tunuri. Cetatea avea o singură poartă, spre Sud, a cărei cheie o păstra aga ienicerilor. Nu departe de această poartă se ridica giamia Sultanului Mohamed, străjuită de un turn de scânduri cu ceasornic și de o moară pusă în funcțiune cu ajutorul cailor. Înăuntrul acestei cetăți se afla o altă cetate, unde locuia aga ienicerilor. Lățimea ei era deabia 20 picioare și avea acoperișul în formă patrată, întărit cu patru turnuri puternice. Dispunea de o singură poartă, spre Nord, și apa Crișului o înconjura din toate părțile.

În jurul acestor cetăți concentrice se întindea orașul propriu zis, pe ambele maluri ale râului, având aspectul unei tolbe de săgeți. Circomferința Ineului, încins cu un șanț săpat de către 10.000 raiale, era de 4800 pași. Avea în total trei porți din lemn, spre Timișoara, Giula și Oradea și era întărit cu opt bastimente. În oraș se aflau patru giamii și anume: giamia lui Mohamed Kupruli cu minaretul din cărămidă, giamia lui aga Osman Kaseki, terminată la 1662, cu minaretul din scânduri și situată în bazar, giamia lui Sufi Kanaan cu minaretul tot din scânduri și giamia pașei Ahmed Fazil. Se mai aflau acolo și câteva mecețe,

²⁾ Karácson Imre: Evlia Cselebi török világotazó Magyarországi utazásai 1660—64, Bpest., 1904, pag. 25—28.

case de rugăciuni mai mici decât giamiile. Evlia Celebi nu pomenește de existența vreunei biserică creștine.

Numărul clădirilor din Ineu se ridică la 800, cea mai remarcabilă fiind palatul Pașei de lângă poarta Giulei. Ineul, după constatarea lui Evlia Celebi, era un oraș unde lumea petrecea destul de bine, fie la cântecul mierlei în livezi, fie cu barca pe Criș. Stăpânirea turcească, observa dânsul, trata îngăduitor cu creștinii (raialele), având ei acces în oraș. Naționalitatea locuitorilor băștinași ai Ineului o

formau, după Celebi, Românii.

Soldătimea era recrutată în partea cea mai mare din Bosnicci. Uniforma lor se asemăna cu a grănicerilor din Lipova ³⁾, adică haine scurte până la genunchi, dolman de piele sau de postav cu nasturi de argint, brâu de mătase și în loc de turban, chivăre de blană, roșii sau verzi, cu un smoc de pene de șoim.

Octavian Lupas.

³⁾ Cf. Oct. Lupas: Din trecutul cetății Lipovei, „Vestul” IV—787.

RURALE . . .

FIRIMITURI . . .

...Seceriș... spinări arcuite și brațe legate de coase... mișcările lor par semne uriașe de întrebare... de când cosim așa împreunăți cu pământul, roada lui de fiecare an, pâinea spicelor din rugăciune... de când?

Ei nu gândesc însă la nimic. Fețele sunt aspre, ochii fără culoare și privirea îndreptată acolo, departe, spre sfârșitul fâlfâirilor aurii ale lanului.... capătul trudei lor.....

..... Soarele spre asfințit... dinspre sat svon de toacă — utrenie — Una câte una coasele poposesc... urechile se întind spre svon să-l prindă... Deodată în liniștea aceia în care numai spicele grele de rodul muncii vorbesc, cel mai bătrân dintre cosași, începe pentru el și pentru toți:.. Tatăl nostru carele ești în ceruri.....

.... Crucea bisericii din sat, însoțită de răsfrângerile luminei, se înclină înspre ei ca o binecuvântare....

*

... Spre sat... trudnica zi își cioplise idolii .. picioarele pășesc singure.. — unicul sprijin al unei zile de muncă — ... încolo, gol, gol peste tot, în minte și-n suflet.... Cosașii se îndreaptă spre sat cu obișnuința câinelui care se întoarce dimineața la sgarda lui de peste zi.... picioarele duc la odihnă și pentru cel purtat de ele este de ajuns...

.. În colbul drumului și-n înserarea care cade tot mai adâncă, grupul acesta al trudei, cu coasele rezemate pe umeri, profilat pe orizontul abia vizibil, pare un misterios convoi al morții....

ȘT. POPOVICI.

Povestea vântului.

Mi-a cântat vântul aseară,
Din vioară
Mi-a cântat povestea lui,
— Tristă, cum 'o alta nu-i!

„Bat din aripi — cânta dânsul —
„Și când bat, mă'neacă plânsul!
„Bat din aripi și suspin,
„După-un colț de cer senin!
„Zbor în căutarea lui,
„Acum e, acuma nu-i . . .
„Mă aștern peste livezi,
„Mă restir în tot ce vezi;
„Mă'npletesc, cu crengi de ioc,
„Mă înalț, nu'mi găsesc loc
„Și mă doare greu cuvântul,
„Când aud „iar bate vântul!“

„Mă'ndârjesc și de durere,
„Bat din aripi, cu putere
„Scormonesc pădurile,
„Smulg din vrejuri, murele;
„Frâng podoaba plopilor,
„Dau ecou surd, gropilor;
„Țip, sub streșină de casă
— „Nime'n casă nu mă lasă! —
„Calmul apelor îl bat,
„Smulg din ele val înalt,

„Călăresc pe creasta lui
„Și mă dărui, malului!

„Sărut malul și bat dealul;
„Urc pe creste, ca'n poveste!
„Lovesc stânci . . . mă dau pe brânci
„In adâncuri și pe stârcuri! . . .
„Hohotesc, hălăluiesc,
„Vâjvind, în hori mă prind,
„Și mă duc, ca un năuc
„Pe ponoare, spre izvoare;
„Pe spinări de alte zări,
„Să mă'nec, în tund de mări! . . .

„Ploaia'mi iese înainte,
„Cu stropi calzi, vrea să mă-alinte!
„Alintarea ei mă doare
„Și'i calc stropii în picioare! . . .
„Ea — femeie păcătoasă —,
„De mine tot nu se lasă
„Și ne batem muerește:
— „Eu răcnesc, ea mă stropșește! —
„Cu stropi grei, ochii'mi lovește
„Și mă lasă ameșit,
„Lângă zidul vre-unui schit,
„Sau pe-un colț, de deal răpos,
„Răstignit, cu capu'n jos!“

Al. Negură.

TREI REPREZENTANȚI AI MUNCII:

Fr. Roosevelt,

H. Ford,

Albert Thomas.

Odată cu căderea primelor frunze îngălbenite, avântul muncii își drege mersul din nou, bruscînd starea de fapt după împrejurări și anotimp.

E Toamnă. Prin ea ritmul vieții de fiecare zi, se accelerează. Ori unde, activitatea care în sezonul mort al verii, a lincezit doar; își deschide acum larg porțile, intenționând să ducă la bun sfârșit, proiectele schițate undeva, într'o stațiune balneară, sau pe bordul unui yacht ce spinteca valurile în larg.

Ceva e însă curios! Odată cu aceste simptome de înviore, când în sfârșit întrevezi perspective de o răsuflare mai ușurată undeva într'un colț mai puțin supravegheat, într'o regiune lăsată în voia sorții, apar iarăș primele brațe inutile: șomerii.

Cele 35.000.000 de ființe cari viețuiesc la voia întâmplării, din mila și contribuția publică, constituie cea mai grea povară, ce apasă pe umerii omenirii. Aspectele lui atît de variate, ramificațiile atît de vaste, fac toate, ca somajul să devină o problemă de permanentă preocupare și, chiar atunci, foarte greu de a presupune măcar, drumul spre o rezolvare constantă, de lungă durată.

D. Roosevelt, a căutat dintru început, să stăvilească răspândirea somajului, impunând peste tot »codul muncii«; acceptat apoi rînd pe rînd, — cu voie sau nu — aproape de toți factorii de producție ai Statelor Unite. Cineva care s'a opus acestui plan dintru început, este celebrul industriaș Ford, mînuitorul giganticelelor întreprinderi cu acelaș nume. Omul acesta idolatrizat și imitat un deceniu de-a rîndul, peste tot (în multe părți, mulți se credeau un Ford în miniatură) a rămas singur, în opoziție dîrză cu împrejurările. Omul acesta a fost și e singur în luptă cu evoluția normală a progresului, cu vremea chiar; de unde părea că iese învingător. Progresul obținut de el prin raționalizarea muncii, a uimit de mult toată lumea. Până acum, tot ce a fost posibil drept cantitate, uzinele sale au obținut. Iată însă că în ultima fază, degringolada a făcut un scurt circuit și pe la uzinele Ford, iar

unele despărțăminte și-au închis momentan porțile. Muncitorii, la rîndul lor s'au agitat, a intervenit forța armată și a făcut ordine. Pentru uzinele Ford, aceasta face mult. El pînă aci, a putut tot ce a vrut. Chiar urcarea nouă de salarii, preconizată și înfăptuită acolo s'a dovedit ineficace: ca un strop în mare.

Vina lui Ford, nu se deosebește nimic de a altora; a început tocmai acolo ca și la alții. Odată stăpîn pe avîntul luat, uitase omul, că destinul omenirii e trasat dintr'un singur punct și tinde spre acelaș ideal: un viitor mai sigur și mai demn pretutindeni, în acelaș timp. Ori el s'a gândit totdeauna numai și numai la soarta muncitorilor din uzinele sale. Pe ci i-a știut la adăpost de toate necazurile, feriti de toate grijele: umblau cu automobilele, când atăția alți pîrliți, făceau drumuri identice desculți, în sdrențe, împinși de neajuns.

A disecat cu bisturiul numai partea ce-l interesa, ori boala era înrădăcinată mai profund. Astăzi o primă influență s'a produs, a făcut raită și pe la întreprinderile lui și mâine, cel care-și formase stat în stat, va sfârși prin a se supune voinței lui Fr. Roosevelt, apoi a proceda la comandă. Pe urmă se va adevăra din nou dictonul lui Miron Costin ... «nu vremurile sunt sub om, ci bietul om sub vremii...»

E bine poate, ca la această, altă inaugurare, de continuarea muncii, să ponem și de cel care a fost Albert Thomas. Un nume de pioner dispărut, sfetnic frămîntat pînă la ultima clipă a vieții, de problemele muncii în general și a factorilor ei de progres în special. Fiecare început și sfârșit de muncă așa cum coincide de fiecare anotimp, poate fi un omagiu omului întru care s'a nivelat toate aspirațiile muncitorimii și a patronilor, cizălându-se apoi pînă la luciditate.

Amintirea lui poate fi o candelă nepieritoare la răspîntiile muncii, cîmp vast de încercări, ogor ce necesită cît mai mulți factori, pentru cari acest teren să însemneze deviza lui Thomas Carlyle:

»Muncă, Sinceritate, Tăcere«.

Ionel Filipaș.

Stropi din cascada vieții . . .

Din ce-i uman, nimic nu e mai divin ca durerea, fiindcă nimic nu e mai mare; din ce-i divin, nimic nu e mai uman ca iubirea, fiindcă nimic nu e mai mic.

Prin bunătate poți păstra tot; prin iubire poți câștiga tot.

Drumul spre vecinicie e gândul; întoarcerea dela ea — uitarea...

Cultura e urma sufletului în materie; civilizația e urma materiei în suflet.

Idealul e singura balanță cu care se pot câmpăni sufletele...

Desnădejdea e ultima treaptă pe care coboară o viață în iad.

Prostul e acela, care se întunecă la lumina adevărului...

Te poți păzi după o cădere, dar niciodată după un succes. Cum voiești să fii neobservat, când te ridici deasupra celorlalți?!

Câți mor pentru adevăr? Ce întrebare! Dar câți trăiesc pentru adevăr?...

Când viața e labirint, conștiința e firul Ariadnei...

Conștiința e instinctul vieții.

Există întuneric care să întreacă pe al conștiinței? Dar lumină?...

Pesimismul e durerea de a nu putea scăpa de tine; optimismul e bucuria de a nu te putea întâlni cu tine...

Gelozia e focul care nu poate mistui decât altarul în care se aprinde...

Marile virtuți, de aceea se opresc așa de puțin în lume, fiindcă au să parcurgă drumul vecinicii...

În imensitatea timpului, momentele, sunt apariția extraordinarului.

Prietenia e desăvârșirea admirației, iubirea e desăvârșirea prieteniei.

Urcând tot mai sus, ți se deschid orizonturi tot mai largi și se topesc tot mai multe conture... până nu le mai vezi decât pe ale tale...

Petele de pe conștiință, le spală numai lacrimile...

Conștiința e amvonul vieții: din ea vorbește glasul lui Dumnezeu.

Nu urca prețul tău peste valoarea vieții, și nici îl coborî supt ea!

Ca să observi infinitul, trebuie să privești prin tine; ca să te observi pe tine, trebuie să privești prin înfinit...

Moartea nu e o întoarcere înapoi, a vieții, ci o mergere a ei înainte: — uneori o înălțare, alteori o coborîre...

Ce trist e să nu poți trăi și să nu-ți fie permis să mori!...

Egoiștii sunt aceia cari se privesc numai pe ei: — de aceea văd numai întunec — și se întristează. E singurul lor lucru logic.

Prețul unui loc în raiu e viața ta; prețul unui loc în viață, ești tu...

Putregaiul poate răspândi numai atâta lumină, cât e necesară ca să-l poți observa — dar e fără raze...

Sufletele pustii nu sunt acelea din cari nu culegi nimic, ci acelea în cari moare orice ai semănat.

Iluziile sunt rădăcinile decepțiilor.

Trupurile par mai mari în întunec — sufletele în lumină...

ACTUALITĂȚI

Clubul românesc arădan.

În numărul trecut al revistei noastre, unul dintre redactorii săi a închinat un inimos articol inițiativei pe care au luat-o un grup de intelectuali de a înfripa cu un ceas mai de vreme demult doritul și veșnic amânatul club al tuturor Românilor din Arad.

Ideea aceasta nu e nouă. De la Unire încoace s-a încercat realizarea ei în repetate rânduri și sub diferite forme. E de ajuns să ne reamintim eforturile depuse pentru înjghebarea căminului »Astra«, devenit mai târziu »Cercul românesc«, entuziasmul sub auspiciile căruia a fost zămislită societatea »Infrățirea«, încercarea pentru federalizarea tuturor societăților culturale, etc.

Ideea pornia din dureroasa constatare a răvășirii energiilor românești și se impunea ca o necesitate organică a solidarizării lor în jurul crezului culturii naționale.

Dar îndemnul pe care trecutul istoric-cultural al Aradului de până la războiu ni-l oferia, nu a fost suficient. Și nici pilda atât de elocventă a tuturor societăților și cluburilor minoritare care s-au înmulțit an cu an dela războiu încoace, nu ne-a spus mare lucru. În condamnabila noastră ignorare a realității fenomenelor sociale în mijlocul cărora trăim, am rămas fanatici și exclusivi partizani ai cutărui partid politic, ai cutărei confesiuni religioase sau ai unui regionalism dăunător și individual sau colectiv, am făcut cerere de înscriere în societatea de patinaj minoritară, în societatea de tenis minoritară, în societatea de canotaj-minoritară, vizităm ca oaspeți tolerați Lloyd-ul-minoritar, salonul de »bridge minoritar și ne simțim foarte

flatați când suntem invitați în zile mari, selecționați individual după criterii al căror secret le aparține, la câte o sindrofie în una sau alta din citadelele minoritare de pe malul Mureșului. Isteti și psihologi, minoritarii oferă unuia sau altuia dintre noi câte o prezidenție onorifică și decorativă, păstrându-și pentru ei secretariatul mai puțin decorativ dar totdeauna activ. Iar noi, amețiți de onoarea ce ni se face, dispărem unul câte unul din societățile românești, primim număr de ordine în registrele societăților minoritare și suntem fericiți când putem oferi drept plocon acestor din urmă societăți o listă cât de mică de noi aderenți... români.

Aceștia suntem noi: prevenitori, concesivi, amabili cu toată lumea străină; bănuitori și sceptici cu ai noștri.

Politica, regionalismul și confesionalismul ne desbină; orice inițiativă românească este privită printr'una sau alta din aceste prisme. Iar manifestările de solidaritate minoritară ne tentează, participarea noastră activă în cadrul lor ne onorează — dar exemplul lor nu ne învață nimic. Și anume nu ne învață un lucru elementar dar esențial: minoritarii sunt activi și practici, noi am rămas teoreticieni și visători.

O »societate« pentru noi înseamnă: statute, comitet, președinție, cotizații, suprasolviri, subvenții și pe urmă... »vom vedea!« Pentru minoritarii »societate« înseamnă mai întâi: un teren de sport, o clădire proprie, membri cari știu să folosească și terenul și clubul — și, pe urmă: statute, comitele, cotizații iar în loc de »suprasolviri« și subvenții, împrumuturi rambursabile din veniturile întreprinderii.

Fără să ne fie rușine, acestea trebuie să le învățăm de la minoritarii noștri. Și se pare că inițiatorii clubului arădan le-au învățat și de-aceea credem că au pornit pe drumul cel bun.

Într'o consfătuire ce a avut loc la »Cercul românesc« într-una din serile săptămânii trecute, a fost consfințită ideea înfăptuirii cercului românesc arădan pe baze reale. Se va aduna un capital inițial prin subscriere de acțiuni. Cu acest capital se va începe exploatarea unor fonduri comerciale — cafenea, club, etc. —, iar cu veniturile realizate prin această exploatare se va veni în ajutorul societăților sportive și culturale. Nu sub formă de subvenție — firește. Aceasta ar însemna să încurajezi *far-nicitismul*. Nu! Clubul central va pune la dispoziția societăților avizate mijloacele materiale cu ajutorul cărora ele își vor putea aduce la îndeplinire programul, devenind ele însele viabile și productive. În aceasta stă *noutate* ultimei inițiative privitoare la clubul românesc arădan: așezarea lui pe baze comerciale.

DI. Al. Constantinescu, își termină în felul următor entuziasmul său articol din numărul precedent al »Hotarul«-ui:

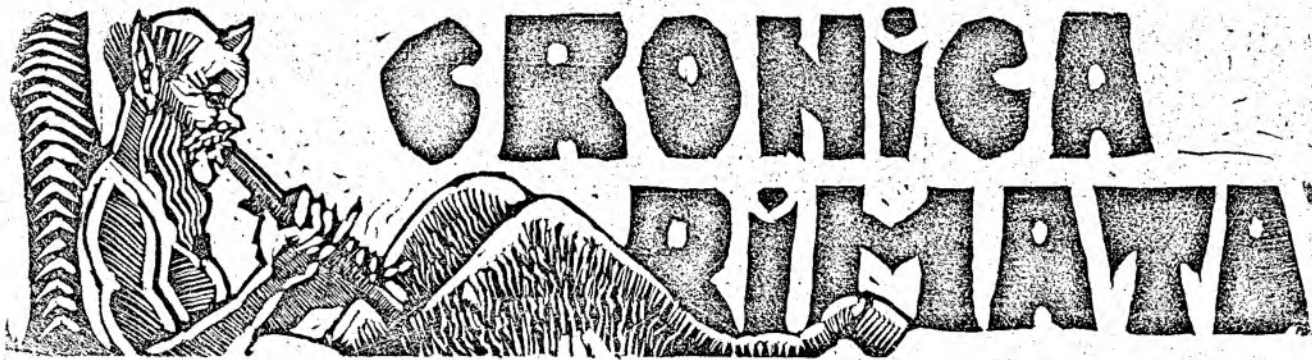
»Vor înțelege oare Români din Arad că negustoria și sportul nu sunt nici lucruri de rușine, nici apanajul exclusiv al străinilor?! Că blazoanele feudalismului de ieri și ierarhiile plutocratice de după războiu trebuie puse la naftalină — și că întâietatea se cere azi cucerită prin avântul germinator al colectivității și prin meritul realizării individuale pe teren practic?!«

Se pare că Arădanii au înțeles acest adevăr și consfătuirea rodnică și rezolută din săptămâna trecută trebuie considerată ca o primă dovadă a acestei comprehensibilități în domeniul practicului, unde se îmbină atât de armonios utilul cu frumosul.

Dar... să ni se ierte dacă așteptăm ceva mai mult de la cei cari s-au consfătuit și continuă să se consfătuiască: primul rezultat pozitiv al acțiunii lor.

Noi îl așteptăm — și cu toată nădejdea!

Ion Vernicu

CRONICA PRIMATA

In ritm, scandat de vânt și stropi de ploaie,
Copacii'n dans macabru, își despoae
Podoaba unui an, țesută'n soare!...
Pe-un cer de plumb, au început să zboare
Cocorii, înspre țări cu chiparoși....
(S'au remarcat, pe străzi, primii galoși!)

La păpușoiu ingalbenită-i frunza,
(Lui Goga'i dispăru, se vede, muza!)
Gh. Duca-i hotărât să violeze
Guvernul, prin sistem de ipoteze!
Al. Vaida, cu efect de Căciulata,
Cetit-a moțiunea din Sovata!
Maniu, prefăcut într-o nălucă,
Fu apucat așa de-un dor de ducă!..
Dela Conop, răsare'n Sighișoara,
Brașov, Aiud... sperând să-i ducă moara
O apă — doftorită'n Bădăcin —,
Să „bată-un ceas“, in Diceosânmartin!
Azi nimeni nu vorbește de Te. Haș...
Și nici măcar, de sine, Trancu-Iași!
Iar domnu Mihalache, in ăst an,
Ne-anunță un program de... Iunian!
N. Lupu, pas cu pas, tot urmărește
Și de-a aflat ceva, el i — „skod“ește
O nouă versiune, mai subtilă,
Să poată liniștit dormi... Boilă!

In toamna, care vine grea și sură,
Ne-om încălzi doar cu... literatură;
Căci, dacă-am fost poeți, până mai ieri,
Azi, am crescut, toți, mari romancieri!
Ne-am dezvoltat pe cale culturală,
Cum nu mai este'n lume altă țară!
(Ca probă, n'ai să vezi parlamentar,
Să nu poarte cu el.... abecedar!)
Chiar nici miniștrii'n urmă n'au rămas,
Căci mulți din ei, știu ce e ăla... ceas!
Enigma „Romiman“ e deslegată,
Prostimea azi răsufă, ușurată!...
Pe'ntins de lume, totul se cârpește;
Dolarul, de'nălțime... ametește!
Un duce se sărută cu-un zugrav,
Și Europa zice: „E caz grav!“
Merg toate pe rotile, nici o grije,
Și de simțiți cumva, miros de schije,
Evaporat va fi, după dorință,
La Londra, sau Paris, in... conferință!
Și peste-atâta calm, apare șters,
Un singur fapt — un fapt foarte divers —
Cum a ales, din toată România,
Otrăvitoarea, victime'n... Șiria!?

PAN

CĂRȚI - REVISTE

AL. DIMA :

Aspecte și atitudini ideologice.

O carte de idei este bine primită întotdeauna, mai ales când autorul ne apare dela început foarte bine informat în problemele tratate. E cazul d-lui Al. Dima, pe care cele patru capitole ale cărții ni-l înfățișează drept un comentator documentat, curajos și obiectiv, aproape eliminat din cadrul discuțiilor.

În primul capitol: »Aspecte și atitudini ideologice«, dl. Al. D. analizează minuțios criza culturii europene și românești. Afirmând existența acestei crize, autorul își pune întrebarea dacă e una de producție, sau de consumație. Ambele ipoteze le înlătură arătând că se crează azi calitativ și cantitativ tot atât de mult ca și în trecut. Nu există, deasemenea, o criză de consumație. Totuși, criza este calitativă, în sensul că, deși nu se produc valori culturale inferioare față de cele precedente, aceste creații »nu satisfac nizuințele spirituale« ale culturii contemporane. Asistăm, deci, la un proces de decadență, caracterizat de Liebert prin empirizarea, pozitivarea și relativizarea culturii, iar după Oswald Spengler fenomenul este explicat prin științificizarea și sensul utilitarist imprimate culturii europene.

După un alt critic, H. Massis, această criză europeană de datorește influențelor germane, slave și orientale. În special, misticismul oriental, static și anihilator, are o influență nefavorabilă.

Iar pe deasupra, factorul economic, ridicat la rangul de mare promotor, agravează

criza de care e vorba, înlăturând creațiile spirituale.

În mod fatal, fenomenul se resfrânge și asupra culturii românești, care suferă de o criză, explicată după același criteriu, dar agravată de conflictul dintre fondul cultural imprumutat și valorile spirituale autohtone, reacționare importului de civilizații streine.

Pentru remedierea acestei crize, trebuie să alegem între directivele mistice ale Orientului și cele energetice ale Occidentului. Autorul optează pentru eficacitatea ultimei alternanțe, potențată de tradiționalism.

Constatând lipsa unor »valori etice directe« în cultura românească, dl. A. D. înscrie drept titlu această lipsă în fruntea capitolului II, dedicat o parte »Tradiționalismului lui M. Eminescu.«

Tradiționalismul se întemeiază pe memorie și pe un stimulent al trecutului ce influențează prezentul. Adecă un act momentan rezumă alte stări anterioare. M. Eminescu a fost reprezentantul aproape desăvârșit al tradiționalismului, manifestat în toată activitatea lui intelectuală.

Personalitatea lui V. Pârvan și ideile lui despre creație, sunt puternic reliefate în »Gânduri despre lume și viață la V. P.«

Vorbind despre »personalismul energetic« al d-lui C. Rădulescu-Motru, dl. D. ne definește astfel această doctrină: o soluție filosofică modernă a problemei realității și o veche

preocupare a marilor gânditori. Personalitatea este o »cristalizare în jurul eului« în ultima formă a energiei universale, după dl. C. R. — M. Societatea contemporană are nevoie de omul de vocație pentru o muncă oarecare: »Cultura viitoare a Europei va fi cultura unei elite profesionale« (Pers. energ. pag. 144).

În celelalte două capitole: »Probleme literare și estetice«, autorul ne vedește aceleași bogate cunoștințe literare și un spirit critic promițător. Interesante sunt ideile despre artă ale lui André Gide, L. Pirandello și P. Mignosi.

Așteptăm dela dl. Al. Dima alte lucrări și din lectura celei prezente promisiunea o avem ca și formulată.

D. D. Roșca:

MITUL UTILULUI.

Valoarea universală a unei culturi se stabilește după raportul de integrare în cadrul acestei universalități, adică în măsura care tinde să depășească folosul imediat, simțit, dictat de cerințele biologice și spiritul de conservare al rasei. A crea în sens universal, înseamnă a te ridica deasupra preocupărilor materiale ale momentului sondând sferile dificile ale spiritului, unul singur, ce planează pe culmi refractare utilului exclusiv. Spiritul nu se hrănește cu substanțe tonice, care servesc doar biologicului, ci cu aspirațiuni abstracte, estetice și pure.

Pe aceste date își întemeiază studiul »Mitul utilului«, dl. D. D. Roșca, tipărit într-o foarte subțirică broșură.

Mitul utilului este o concepție de viață a popoarelor, limitată în cadrele poruncilor și necesităților momentane. Utilul direct, acțiunea pentru realizarea unor postulate absolut necesare, își găsește o justă explicație în istoria noastră, a Ardealului mai ales, pentru că noi, până în momentul când ni-s'a restabilit harta etnică, trebuia să ne consumăm toate valorile în acest proces de conservare națională.

Cultura noastră a luat, deci, naștere purtând stigmatele utilitarismului, imprimat de condițiunile mediului respectiv. Dar cu tendința de a ne păstra individualitatea națională n'am intrat încă în ritmul universalității și nu ne putem mândri decât cu foarte puține valori cari să se confunde cu eternitatea. N'am avut

libertăți, deci nici posibilitatea de a cugeta senin, desinteresat.

Azi, însă, primatul spiritualului ne impune a renunța la acest mit. Cultura noastră trebuie să tindă a crea valori filozofice și artistice care să ne justifice existența noastră în timp.

Creațiile ideale, universale, sunt scopuri de durată infinită, dar numai atunci se pot crea aceste valori când inteligența umană, deși o »prelungire« a biologicului, începe să activeze pe un teren propriu, plâsmuind în mod gratuit, spune dl. D. D. Roșca.

În concluzie, nimic nu se poate produce, în sens de valoare absolută, decât atunci când se muncește »gratuit«, desinteresat, fără intenția de a folosi la ceva, afirmă cu tărie distinsul profesor de filozofie al universității din Cluj.

Dela mitul utilului trebuie să trecem la mitul inutilului, singurul generator de idei mari, trainice.

Mitul inutilului, iată legea supremă a valorilor universale.

Broșura d-lui D. D. Roșca, pledând pentru imprimarea mitului inutilului culturii noastre, o considerăm îndreptarul generației noi, în fața căreia se ridică problema orientării culturii românești în viitor.

Ioan Pogana.

Gib. I. Mihăescu:

„RUSOAIKA“

Un autor, care ne-a deprins cu cetitul cărților bune cu slova tipărită, după ce a fost bine gândită. Mărturisim că ultimul său roman »Brațul Andromedei« ne tulburase această credință, care ni se fixează de data asta definitiv, chiar în cazul când d. Gib. Mihăescu, nu va mai tipări și alte cărți.

»Rusoica« se pare că a trecut neobservată în rândurile marelui public cetitor, și poate fi o cauză și lipsa de obișnuită reclamă, din partea criticii atât de harnică, cu alte prilejuri. În cele 310 pagini, autorul »Pavilionului cu umbre« și-a răstignit întregul suport al talentului său, analizând suflet și spațiu cu tot ce literatura noastră cunoaște mai sublim până acum. Subiectul este și vast după cum bine poate fi și din cale afară de redus. Totul depinde de înțelegerea cetitorului, amator de romane de interior. Locotenentul Ragaiaș și-a notat însemnările, așa cum i-au venit, iar figurile eroilor săi, începând cu caporalul Mari-

nescu și sfârșind cu Nicolina, le-a tăiat crud, ca tot ce-i omenesc. Rusoaica Valea, — eroina de drept a romanului — nu apare în cartea dlui Gib. Mihăescu, decât prin ochii locotenentului Iliad, și autorul a găsit aci prilejul unui truc. Bănuim deci că d. Gib. Mihăescu a pornit într-o direcție streină de compoziția romanului pe care ni l'a dat; și întâlnind în drum un nou subiect, l'a cules pe cel întâlnit. Ne face să credem asta, cetind povestea Maruseii, în cadrul căreia locot. Iliad se spovedește prietenului său: »Înțelegi tu, Ragaiac, e vechia rușoaică, pe care vicisitudinile și mizeriile revoluției nu au schimbat-o... A rămas intactă din vremea țarilor... Aceasta e adevărata eroină a romanelor de care-mi spunei...«

Și d. Gib. Mihăescu, furat de această teorie, a intenționat să scrie un astfel de roman,

pe care ni l'a dat în »Rusoaica«; s'ar putea zice numai în mod fragmentar cel mult. Soco-tindu-l pe cel de față, preludiul aceluia pe care l'așteptăm; regretăm sfârșitul din »Rusoaica«; sfârșit care ar fi putut foarte bine lipsi.

Romanul dlui Gib. Mihăescu se putea încheia, cu mai mult efect, poate, la pagina 272, acolo unde locotenentul Ragaiac privind cutia de vioară a Valiei, pescuită în Nistru, își notează astfel însemnările:

»Mă lăsați ușor pe scaun. Abia acum băgai de seamă că Gherăscu era lângă mine și încă ud, așa cum eșise din fluviu...«

— Dumneavoastră tot nu cântați cu ea, dom'le locotenent... Și la a mea i-au plesnit toate coardele de ger... zău, să trăiți...«

(a. n.)

REVISTE

ARTA ȘI OMUL, revistă pentru propagarea frumosului, de sub conducerea arădanului Aug. Clonda și a sculptorului Borgo Prund, apare la București, Bul. Dacia 68. Numărul 3 din Septembrie aduce prețioase reproduceri după tablourile regretatului rector al Academiei de Arte Prumoase din Iași, pictorul Ștefan Dumitrescu, însoțite de amintirile duioase ale prietenului său, pictorul Toniță. Articole de plastică subscriu Borgo Prund și I. Sebastian, care are și câteva lucrări în linoleum.

Revista bogat ilustrată cu reproduceri bine executate își va putea ajunge ținta, dacă va putea pătrunde cât mai profund în păturile culte și burgheze. Pentru asta ar trebui să aibă un preț minimal, care fără ajutorul Statului sau din partea vreunei societăți culturale, e imposibil de realizat. Am mai dori, ca revista să aibă un bogat material informativ, care ar face-o și mai interesantă și mai atrăgătoare, pentru cei ce se interesează de mișcarea plastică de la noi.

(m. ol.)

INSEMINĂRI

Un precursor al eroismului aerian :

AUREL VLAICU.

Douăzeci de ani au trecut dela data când năprasnicul fiu al Binținților, genialul Aurel Vlaicu, s'a prăbușit din înălțimi, între Câmpina și Bănești, fiind mortal strivit de motorul pe care-l idolatriza, înscriind o legendară pagină de eroism în istoria tehnicii românești.

Tragedia lui Aurel Vlaicu, marele neînțeles al unei societăți refractare gloriiselor cuceriri, constituie cea mai generoasă ofrandă închinată științei, ofrandă simbolică prin întâietatea temerarelor năzuinți de a răsbate căile infinite ale văduhului.

Un Aurel Vlaicu în zilele noastre nu mai înseamnă prea mult, când ne gândim la recordurile uluitoare ale aviației moderne. A muri, azi, într'un accident de avion, n'are altă semnificație decât a nu muri banal, așa cum mor oamenii, saturați de viață și plăcerile ei.

Te surprinde, cel mult, faptul că mai poți să cazi dela mii de metri, cu un aparat înăl-

țat de puteri fantastice, sinteza aproape perfectă a mașinismului.

Strălucirea lui Aurel Vlaicu în cartea aviației noastre rezidă tocmai în amintirea acelor rudimentare forme de sbor, montate simplu de inventivitatea unei minți creatoare, dotată tot cu atât curaj și suveran dispreț față de moarte.

Ceva de epopee homerică, transpusă epocii noastre, se desprinde din îndrăsneala sborului transcarpatin al feciorului din Binținți, avid să poarte întâia solie a eliberării Ardealului.

Desrădăcinatul Aurel Vlaicu, pribeag printr'o lume nepăsătoare și egoistă, se grăbia să-și revadă satul natal. Prin gestul lui respira nostalgia copilăriei, petrecută în grădina cu farmece și visuri din Binținți. Moartea-i prematură, închide o paranteză de eroism, pe care de câte ori o vom redeschide ne vom reconforta sufletele.

(i. p.)

Figuri din literatura trecutului:**— Poetul D. Iacobescu —**

1893—1913.

Vreau să scriu, aci, rânduri pentru cinstirea memoriei unui poet-copil, D. Iacobescu, pe care cu mulți ani înainte mi-l aduseră în ghiozdanul de licean hoinar, cei doi tovarăși de literatură: Perpesicius și Ion Pil-at. Era mic, încăpea în ghiozdan; era doar câteva linii trase cu penița de tuș a lui Marcel Iancu. Câteva linii: trupul lui D. Iacobescu. Câteva poezii: sufletul lui. Ne-am împrietenit numai decât: doi copii se înțelegeau de minune. De aceia mă vroiam mereu în tovărășia lui. Împreună hoinăream prin parcuri, în diminețile înrouate de primăvară — fugiți de severitatea clasei. — Iar, când se întâmpla să fim în clasă, împreună ne duceam în recreații, pela ferestrele la care apăreau de după storuri, șorțuri negre, cu gulere albe. În seri cu fulguriri de lună, ne tolăneam prin grădini, pe mătăsurile de iarbă sau pe covoare înflorite. Aici, împreună citeam stelele pe cer și, când zăream cădcri — dușmani de moarte — ne războiam să prindem cât mai multe în ghiozdanele noastre. Iar, când frigul iernii ne atăca trupurile plăpânde, ne împărteam frățeste paltoanele între noi. Pe aceiași săniuță, pe maluri, încăpeau chiar bine trupurile noastre mărunte; ba mai invitam și pe vr-una din acele ce nu vroia să înțeleagă biografia lui Alecsandri, sau nu-i plăceau fracțiunile ordinare, iar Duminica lăsa un loc gol în capela Internatului Diecezan.

Doi Pieroți și o Colombină, ne tolăneam pe canapelele gazdelor ursuze. Mâinii se iscau între Pieroți: era numai o Colombină. Și când cearta era mai mare și lupta se încingea, gazda ne arunca pe tustrei în zăpadă, unde desenam Christoși.

Ce nebnutate, nevinovate vremuri!

Despărțirea s'a întâmplat, trebuia să se întâmple. Dus pe alte tărâmurii, învărtindu-mă în alte spații, m'am înfățit cu alte avânturi, tot tinerești, dar cu aripi mai potolite, mai lipsite de azur. Și — aproape că-l uitasem pe fratele de drăcii, când, iată azi — zi cu covoare de frunze ruginite — îl întâlnesc pe cel ce-l pierdusem vreme îndelungată. E acelaș copil de odinioară. În tot ce văzusem în el nu s-a schimbat nimic. Numai pe mine, vremea — dușmana mea de moarte — m-a schimbat de nu mă mai recunosc. Cu el vremea s-a împrietenit a rămas acelaș copil de douăzeci de ani cu părul dat într-o parte, un păr în care s'a oprit noaptea; o frunte netedă și senină; sub ea două linii arcuite lasă două priviri candido, cu pleoape fragezi. Nasul ușor curbat împarte un obraz grăsuliu în două. O bărbie ca o monedă de metal proaspăt fabricată, susține o pereche de buze ciripitoare. De-asupra lor nici urmă de mustață. Dacă i-ai pipăi întreaga față, ai avea între degete o catifea. Dreapta lui — o

floare — a lăsat pe hârtia de mătase polen de cuvinte ciripitoare. Și dacă saci de polen, streini, se observă printre dăre, e că începutul lui a fost prea din cale afară de scurt.

Volumul »Quasi«, subțire și alb, al lui D. Iacobescu, e o sală de bal, în care Don Juanii dansează cu femei, ale căror forme pline, încorsetate, răspândesc parfum de carne tânără. Toate au primăveri în surâsuri și sunt îmbrăcate în rochii rococo. Lămpi cu abajururi colorate răspândesc lumini amețitoare. Și în cascade de valsuri căzute din clapele unui pian, tinere trupuri se frâng, se arcuesc... De sus, ploae de confetti și serpentine...

În sală un copil obrasnic dansează o doamnă, căreia îi șoptește ceva la ureche... Iar când doamna dă semne de împotrivire, copilul, supărat, flirtează cu o altă doamnă!... și când a izbutut să-și aleagă una, după stinsul lampioanelor, o va petrece acasă, pe covoare argintii de lună. Iar dacă la poartă, amantul ei ar aștepta-o, cavalerul ar petrece în patul lui o noapte albă, între pernele udate cu lacrimi:

»Iar când, cu vicleniile femeii
Ti-ai furișat amantul în buduar,
Eu ași privi prin găurile cheii
Și-ași plânge-apoi în patu-mi solitar.«

Obosit, într-o amiază cu mult soare, va evada și de-aci și, în salonul lui, între cărți și pian și-ar cânta tristețea toată într-o:

Poemă de amiază.

»Amiază!«

Un pian, alături, intonează
Un cântec trist, în calmul verii,
Un cântec demodat care brodează
Petale dulci pe pânzele tăcerii.

Iar înspre seară, când șir de doamne și Don Juanii s-ar duce la baluri, reînviat, ar trece pela Verlaine și cu el de mână, cu sfătuitorul lui, și ar căuta partenera de dans, cu care să danseze cunoscuta »Gavotă« — a la Verlaine:

»In clipe dulci de seară, când gândul alb
[se plimbă

Pe strune demodate și forme rococo,
Subtila fantezie ne fură și ne schimbă
Pe tine'n Columbină, pe mine'n Pierot.

Dansăm în umbra serii și tot mai mult
[m'mbată

Pudrata eleganță a timpului apus,
În timp ce tu — naivă, sau poate'nduioșată
Ridici molatic trena din ce în ce mai sus...«

Dintr-un colț, i-ar face semne de îndemn
Albert Samain, dar mai ales coruptul Baudelaire. Pe urmă Maeștrii s'ar retrage, rămânând doar cei doi tineri: D. Iacobescu și partenera sa...
— Petre Pascu —

NOTE

SE IMPLINESC luna aceasta cincizeci de ani de la moartea romancierului rus, Ivan Turghe-nieff.

Reprezentent autentic al roman-tismului pe care l-a înfățișat cu toate umbrele și luminele sale, într-o Rusie ce întârzie să se de-velopeze în originalitatea ei aus-teră și mistică, — Ivan Turghe-nieff a fost într-un timp cel mai cetit scriitor slav. Operele lui trăind toate în cadrul cu zări umede și drumuri fără sfârșit al țării sale, au încântat gene-rații întregi de cetitori, prin cea-ce romantismul a avut mai, suav și pur în iubirile-i sentimentale, în dragostea de natură și în sti-lul cel cu multe podoabe.

La noi, erau apreciate în-deosebi scrierile lui, cari inițiau șirul de probleme, răscolite mai târziu de geniul lui Tolstoi și Dostoevski. »Părinți și copii« »Apele primăverii«, »Cea dintâi iubire«, »Un cuib de nobili« au alimentat cu idealuri și iluzii ge-nerațiile dinainte de războiu.

În gustul epocii noastre, Tur-ghe-nieff a fost dat puțin la o parte. În țara sa, mai cu seamă, problemele se lămuresc azi în ciocniri violente. Curentelee so-ciale au adus o altă unitate de măsură pentru creația spirituală, care a devenit și ea ceva mai agresivă, mai directă și prin alăta poate mai minoră.

Ci pentru oamenii de gust, pentru iubitorii de lucruri fru-mosă, și pentru cei care se îm-părtășesc cu sufletul din lucră-rile de artă, opera lui Turghe-nieff, rămâne și azi cu un loc anume destinat în rafturile bib-liotecii... Orele de destindere ne chiamă încă spre această lec-tură plină de farmec și de par-fum arhaic.

Astfel, scriitorul va trăi înainte cât timp vor exista suflete stîn-gherite de vremurile aspre și cu

dor de a se cufunda în fântâna cu duioșii a reveriilor.

PROBLEMELE CULTURALE ale ținuturilor noastre se repun în discuții, periodice, decâteori minoritățile se agită pe câte o chestiune ce-i privește mai de aproape. Astfel a fost de curând problema teatrului maghiar, mai recent soarta conservatorului de muzică și, ca o afacere, al cărei tâlc nu a fost încă lămurit în-deajuns, centenarul dreptului de municipiu al orașului Arad.

Opinia publică românească reacționează la timp și prin con-deie viguroase la toate tentativele de atentat pe cari le pun la cale oficirele de iredentism, în sco-purile știute, împotriva sufletului național și a culturii autohtone.

Găsim de sigur o mulțumire liniștitoare în vigilența cu care stau de strajă organele noastre de presă față cu manifestațiile sgo-motoase ale unor interesați.

Cu toate acestea, sunt încă multe de făcut în scopul de a contrabalansa o acțiune subver-sivă, cu o acțiune culturală ro-mânească, pe care o vedem ce-rându-și tot mai stăruiitor drep-tul la viață.

Nu dăm aci soluții de moment. Ca organ de cultură, subliniem doar necesitatea unui program de durată, care trebuie înghe-bat, pentru ca în împrejurări potrivite, cu oameni necesari și prin orice sacrificii să ne dea instituții de cultură românească. Instituții vii și rodnice.

Un teatru românesc, o școală de muzică românească, un co-tidian de tiraj, și atâtea alte or-gane de manifestație spirituală pe care altundeva, în orașele vecine chiar, inițiativa particu-lară le-a creiat și le-a animat, cu multă pricepere și eforturi demne de laudat și de urmat.

(I. V.)

O NOUA SOCIETATE A SCRITORILOR ROMANI. Sci-ziuni pe întregul front al vieții sociale românești! Ultimul ac-cent de destrămare, ni'l anunță acțiunea pornită de-un grup de veritabili scriitori, în frunte cu d. Romul Dianu, eutezătorul re-dactor al »Curentul«-ui. Acțiunea

primului început s'a produs cu un an în urmă și mărturisim că nu vedeam în ea, decât afișarea unui crez de ordin sentimental, cel mult menit să se încadreze în timp și în spațiu, cu formulele bine cunoscute, — deci vechi.

Ne-am înșelat și nu regretăm. D. Romul Dianu, mulțumit dela Brașov și Sibiu, revine în acest an tot în Ardeal și anunță patru mari festivaluri scriitoricești în centrele: Cluj, Arad, Oradea și Timișoara. După ce la Brașov a fost susținut de grupul celor cre-dincioși »Brașovului literar și artistic«, și la Sibiu, de »Acțiunea românească« — inagurată de ziaristul Ion Munteanu; d. Ro-mul Dianu coboară munții defini-tiv dincoace în Ardeal, având de data asta o țintă bine definită. Noi, cei grupați în jurul mo-destei noastre publicații, înțele-gându-i misiunea, am anticipat cu sprijinul cerut.

Noua Societate scriitoricească nu-i încă formată, și se chiamă pentru început »Grupul scriitori-lor români independenți«. La festivalurile aranjate în cele patru mari centre ardelenice, din rândul celor dela Centru vor veni: Romul Dianu, I. Valerian, Zaharia Stancu (priceputul re-dactor al revistei »Azi«) Dragoș Vrâncănu; iar provincia va fi reprezentată prin: Al. Ceușeanu, Ion Th. Ilea, Ionel Focșeneanu, George A. Pelre, Constantin Mi-lerca, Isaia Tolan, Pompiliu Barbu și Al. Negură, ultimii trei, redactori ai revistei noastre.

Grupul scriitorilor indepen-denți inagurează însă o ținută cu totul nouă unor astfel de ma-nifestări, pur culturale. În cad-rul festivalurilor se va aranja expoziția cărților acestor scri-itori, precum și a revistelor pe-riodice, la cari colaborează ei.

Acțiunea aceasta, se proiectează în ansamblul mișcării noastre culturale, pe suporturi de-o reali-tate neîntâlnită, și amatorii slo-vei tipărite, au prilejul unor re-creeri sufletești, din cele mai alese. (I. N.)

CUM ESTE PRIVIT „HOTARUL“

Spicuri din presă:

Ecoul — 16 Sept. 1933. — Arad.

„... ajuns la numerile 3—4, pe lunile de vacanță Iulie—August, „Hotarul“ se înscrie de aci înainte printre cele mai reușite reviste ale anului...“

Ion Cucu

Vestul — 910 — 22 Sept. 1933. — Timișoara.

„Pentru începutul toamnei a răsărit ca un stâlp de piatră sacră, aici unde inima graniței bate aproape, *Hotarul*, oglindă fidelă a intelectualilor arădani.

Am în față cel din urmă număr. Și-n el, revăd întreaga viață culturală a Aradului, cu un mănunchi de cărțurari, fir continuator de tradiție strămoșească, o oglindire parcă a Aradului de altădată. S-au înfrățit în *Hotarul* bătrâni și tineri... Cei bătrâni readuc probleme din trecut pentru sufletele tinerilor. Cei mici împrăștie scâpărări de tinerețe. Este în „*Hotarul*“ arădan o scâlpire a vremii, un îndemn pentru muncă și „o piatră de hotar“ în zidul culturii românești la granița de vest a țării...“

Dorian Grozdan

Calendarul — 480 — 24 Sept. 1933 — București.

„... rar mi-a fost dat să întâlnesc o revistă mai gospodărește întocmită... În București o asemenea revistă ar fi considerată printre cele mai serioase publicații periodice. Sunt în „*Hotarul*“ articole care onorează publicistica românească. *Hotarul* se vrea o temeinică publicație de cultură regională...“

M(ibaif) P(olihroniade)

Gând românesc — 5 — Septembrie 1933. Cluj.

„Printr'o coincidență ce pare a avea, totuși, un tâlc mai adânc decât acela al unui simplu capriciu cronologic, primăvara acestui an ne-a adus o serie de reviste noi în Ardeal. Una dintre ele este *Hotarul* care apare la Arad, sub egida Ateneului popular din acest oraș și îngrijită de o mână de publiciști: Al. Constantinescu, Isaia Tolan, Oct. Lupaș, Ed. Găvănescu, Gh. Ciuhandu, G. A. Petre etc. Colaborarea aceasta variată, înfrățind contribuția vechei garde de ardeleni cu aportul de muncă adus de prieteni cari, venind de dincolo de Predeal, și-au legat viața de această graniță de vest a țării e o grăitoare dovadă că un nou suflet românesc s-a zămislit acolo, — un zid care inspiră siguranță și nădejde.“

Ion Chinezcu

Școala Vremii — IV, 7 — Septembrie 1933. Arad.

„*Hotarul*“ vrea să fie o tribună, care chiamă la viață, din vremuri depărtate, tot ce nu trebuia să piară în zările trecutului. Fie ca, în afară de acest scop pe care și l-a fixat, „*Hotarul*“ să însemneze primăvara plină de viață sănătoasă a năzuințelor noastre culturale, din care să izvorască hrana necesară formării sufletului românesc în acest colț de țară; iar fiindcă „*Hotar*“ s-a numit, trainică să fie ca hotarul din această parte a țării, pe care l-am dorit și pe care împreună cu „*Hotarul*“ îl vom apăra.“

Am primit la redacție:

Al. Dima	— Aspecte și atitudini ideologice. — Turnu-Severin — 1933. Tip. Datina.
Eugeniu Speranția	— Problemele sociologiei contemporane Soc. română de filosofie — Buc. — 1933. Tip. Bucovina.
Gând românesc	— IV, 1—5 — Cluj.
Vestul	— IV, cotidian — Timișoara.
Abecedar	— I, 17—20, 21—22 — Turda.
Școala vremii	— IV, 7 — Arad.
Progres și cultură	— I, 1 — Tg.-Mureș.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Lei 10.—

Tip. CORVIN, Arad.